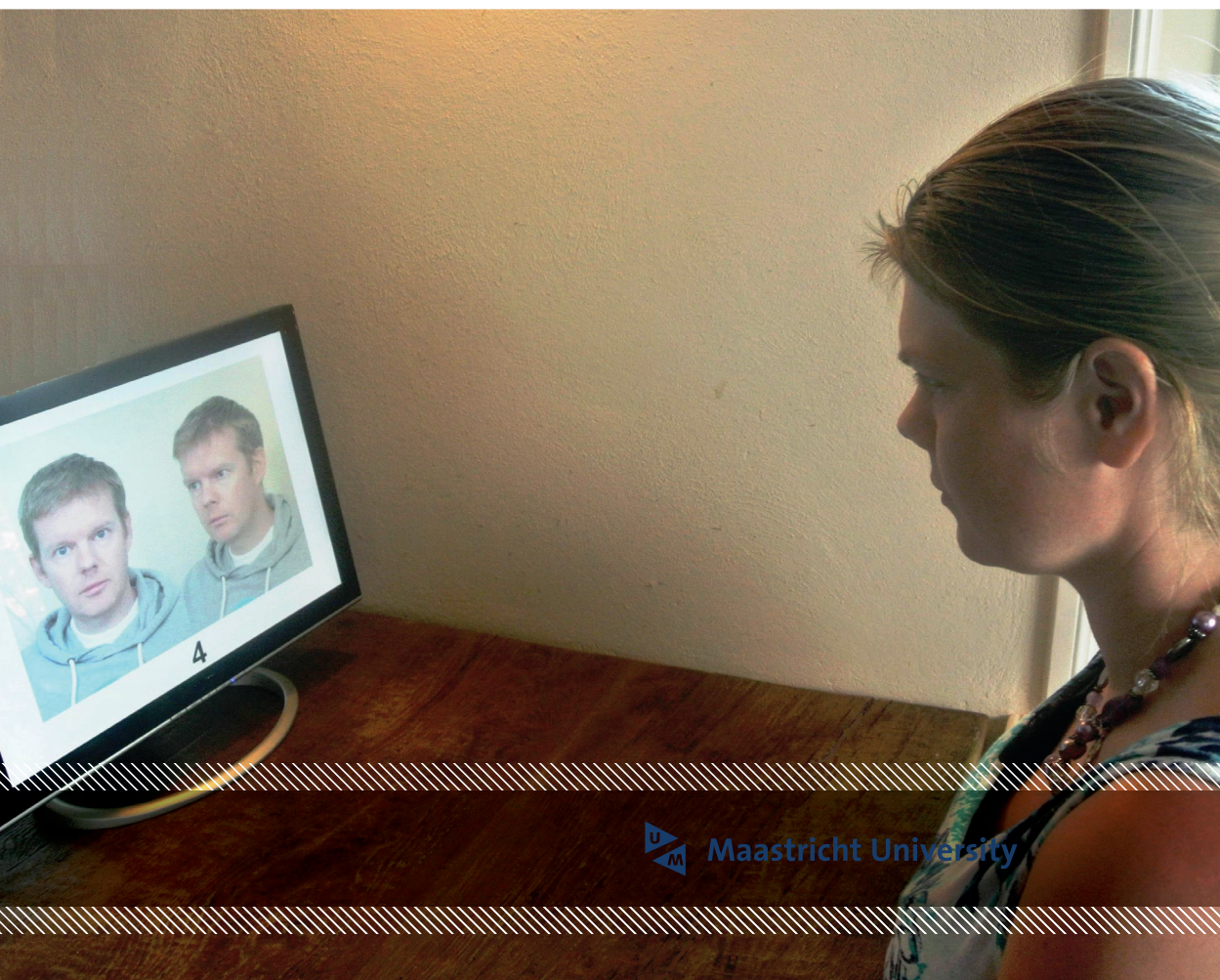

Ooggetuigenidentificaties: het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid

Een experimentele studie en her-analyse van bestaand
onderzoek volgens Nederlandse confrontatieprotocollen

M. Sauerland, N. Tupper, A.G. van Amelsvoort

Ooggetuigenidentificaties: het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid

Ooggetuigenidentificaties: Het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid

*Een experimentele studie en her-analyse van bestaand
onderzoek volgens Nederlandse confrontatieprotocollen*

Melanie Sauerland

Nina Tupper

Adri G. van Amelsvoort

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice

Postbus 20025

2500 EA Den Haag

tel.: (070) 378 98 80

website: www.sdu.nl

Omslagontwerp: Imago Mediabuilders, Amersfoort

Afbeelding omslag:

ISBN: 9789012407960

NUR: 600

© 2022 Sdu B.V., Den Haag; Politie & Wetenschap, Den Haag; Maastricht University, Maastricht

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO, Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp www.cedar.nl/pro. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de aanwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

Samenvatting / 7

1 Inleiding / 9

- 1.1 Onderzoek naar de identificatieprestaties van ooggetuigen / 10
- 1.2 Het verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en de accuraatheid van identificatiebeslissingen / 12
- 1.3 De samenstelling en uitvoering van meervoudige bewijsconfrontaties in Nederland / 15
- 1.4 Het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid in Nederlandse confrontaties / 16
- 1.5 Het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid vaststellen / 18
- 1.5.1 Positieve versus negatieve identificatiebeslissingen / 18
- 1.5.2 Methoden om het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid te onderzoeken / 19
- 1.6 Onderzoeksvragen en hypothesen / 20

2 Methoden van de studie / 21

- 2.1 Deelnemers / 21
- 2.2 Onderzoeksdisein / 21
- 2.3 Materialen / 22
- 2.3.1 Stimulusfilmpjes / 22
- 2.3.2 Samenstelling van de selectie / 22
- 2.3.3 Uitvoering van de confrontatie / 23
- 2.3.4 Blinde uitvoering / 23
- 2.4 Procedure / 24

3 Resultaten / 25

- 3.1 Experimentele studie / 25
- 3.1.1 Overzicht van de resultaten van de confrontaties / 25
- 3.1.2 Correlaties / 25
- 3.1.3 Kalibratieanalyses en kalibratielijnen / 26
- 3.1.4 Karakteristiekenanalyses van subjectieve zekerheid en accuraatheid / 27
- 3.1.5 Bayesiaanse analyses: de base rates van Target Presence / 28
- 3.2 Her-analyses van eerdere onderzoeken / 29
- 3.2.1 Eigenhuis en Van Amelsvoort (2015) / 30
- 3.2.2 Thijssen en Van Amelsvoort (2016) / 30

4	Discussie / 33
4.1	Beperkingen / 35
4.2	Aanbevelingen voor theorie en praktijk / 35
4.3	Conclusie en toekomstig onderzoek / 37

Literatuurlijst / 39

Begrippenlijst / 47

Bijlage A Richtlijnen meervoudige fotobewijsconfrontatie (met de voorgestelde aanpassingen (geel gemarkeerd)) / 49

Bijlage B Brochure meervoudige fotobewijsconfrontatie, informatie voor de testobservator / 55
--

Bijlage C Brochure meervoudige fotobewijsconfrontatie, informatie voor de getuige / 57

Bijlage D Proces-verbaal tonen selectie meervoudige fotobewijsconfrontatie door getuigenbegeleider (met de voorgestelde aanpassingen (geel gemarkeerd)) / 59

Dankwoord / 63

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap / 65

Uitgaven in de reeks Politiekunde / 67

Samenvatting

Internationaal onderzoek heeft herhaaldelijk aangetoond dat het gevoel van zekerheid van een ooggetuige over zijn of haar identificatiebeslissing bij een confrontatie een waardevolle indicatie kan geven van de accuraatheid van die beslissing. In internationale richtlijnen wordt dan ook aangeraden om getuigen te vragen hoe zeker ze zijn van hun beslissing nadat ze iemand bij een confrontatie hebben aangewezen. Drie experimentele studies die volgens Nederlandse identificatieprotocollen werden uitgevoerd, vonden echter geen significant verband tussen subjectieve zekerheid na de identificatie en de accuraatheid. Om deze discrepantie tussen de uitgebreide internationale literatuur en de Nederlandse literatuur te bestuderen, onderzochten wij de sterkte van het verband tussen subjectieve zekerheid na de identificatie en accuraatheid van de identificatie bij confrontaties die waren uitgevoerd volgens de Nederlandse protocollen. Dit deden we op twee manieren: we voerden een experimentele studie uit en her-analyseerden twee experimenten die de Nederlandse confrontatieprotocollen hanteerden. Zoals verwacht, vonden we in onze experimentele studie bij positieve identificaties een sterk verband tussen subjectieve zekerheid na de identificatie en de accuraatheid. Verschillende methoden van data-analyse (correlatie, kalibratie, karakteristiekenanalyses, Bayesiaanse methodiek) leidden allemaal tot deze conclusie. Ook zoals verwacht, was het verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid bij negatieve identificatiebeslissingen zwak. Uit de her-analyse van bestaande data kwam een sterk effect naar voren bij positieve identificatiebeslissingen door deelnemers tot veertig jaar oud. Meer onderzoek is nodig om sluitende conclusies te kunnen trekken over de invloed van leeftijd op het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid.

We raden aan om de relevante Nederlandse richtlijnen voor identificatieprocedures aan te passen op basis van deze bevindingen. In het bijzonder raden we aan om de instructie toe te voegen dat aan volwassen getuigen die een positieve identificatiebeslissing hebben gemaakt onmiddellijk gevraagd moet worden naar hun gevoel van zekerheid over die beslissing. Een dergelijk subjectief zekerheidsoordeel kan namelijk informatie geven over hoe de identificatiebeslissing moet worden meegewogen. Rechercheurs, advocaten, officieren van justitie en rechters kunnen deze informatie bijvoorbeeld combineren met de diagnostische waarde van het andere bewijs in een bepaalde zaak. Een subjectief zekerheidsoordeel kan ook nuttig zijn bij het toekennen van diagnostische waarde aan de confrontatiebeslissingen van andere ooggetuigen, mits die getuigen zowel het delict als de geselecteerde personen in de confrontatie onder vergelijkbare omstandigheden hebben waargenomen. Om de subjectieve zeker-

heid achteraf in context te plaatsen voor rechercheurs, advocaten, officieren van justitie en rechters, adviseren we een aanvulling op het proces-verbaal voor confrontaties. Een dergelijke aanvulling kan bovendien advies bevatten over hoe om te gaan met de eventuele bezwaren dat rechters alleen identificatiebeslissingen die met 100% zekerheid zijn genomen als bewijs mogen accepteren, dat onze conclusies alleen gelden wanneer de kalibratie perfect is, of dat groepsstatistieken niets zeggen over individuele confrontatiebeslissingen. In bijlagen A en D geven we suggesties voor een aangepaste versie van de Nederlandse richtlijnen voor het uitvoeren van een confrontatie en het proces-verbaal voor confrontaties.

Ook vanuit een breder perspectief zijn onze bevindingen van belang. Het sterke verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij positieve identificatiebeslissingen die in veel internationale literatuur wordt beschreven, is nu ook aangetoond in de context van Nederlandse identificatieprocedures. Deze bevinding doet vermoeden dat de resultaten van de vele onderzoeken die internationaal worden uitgevoerd gegeneraliseerd kunnen worden naar Nederlandse identificatiebeslissingen – en dus gebruikt kunnen worden voor Nederlandse richtlijnen, zelfs als het effect van een bepaalde factor niet specifiek bij Nederlandse confrontaties is getest. Dit betekent dat we de bevindingen van de almaar toenemende hoeveelheid internationaal onderzoek naar het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid kunnen meenemen in Nederlandse protocollen en juridische besluitvorming.

1 Inleiding

Een ooggetuige of slachtoffer van een delict kan later worden gevraagd om te helpen de dader te identificeren. Een identificatiebeslissing van een ooggetuige kan als bewijs worden aangevoerd in een strafzaak (*bewijsconfrontatie*). Uit vernietigde uitspraken over de hele wereld en tientallen jaren van psychologisch onderzoek is echter gebleken dat het voorkomt dat een getuige met oprechte bedoelingen de verdachte aanwijst als dader, terwijl die onschuldig is (Christianson, Goodman & Loftus, 1992; Davies & Griffiths, 2008; Lindemans, 2019; Van Koppen & Van der Horst, 2006). Dergelijke inaccurate identificaties zijn gevaarlijk, niet alleen omdat ze kunnen leiden tot de veroordeling van een onschuldige verdachte, maar ook omdat de echte dader vrijuit gaat en dus strafbare feiten kan blijven plegen. In dit onderzoek richten we ons op één factor die rechercheurs, politiefunctionarissen en rechters kan helpen beoordelen hoe accuraat een identificatiebeslissing is: subjectieve zekerheid nadat de identificatiebeslissing is gemaakt.

Veel internationale onderzoeken hebben aangetoond dat de subjectieve zekerheid van een ooggetuige na een confrontatiebeslissing, als die onmiddellijk na de beslissing wordt vastgelegd, een waardevolle indicatie kan geven van de accuraatheid van de identificatie (bijv. Sauerland & Sporer, 2009; Sporer, Penrod, Read, Cutler, 1995; Weber & Brewer, 2006; Wixted, Mickes, Dunn, Clark & Wells, 2016). Daarom krijgt de politie van onderzoekers en in richtlijnen het dringende advies om getuigen te laten aangeven hoe zeker ze van hun beslissing zijn, onmiddellijk nadat ze iemand in een confrontatie hebben aangewezen (Wells et al., 1998, 2020; Wixted & Wells, 2017).

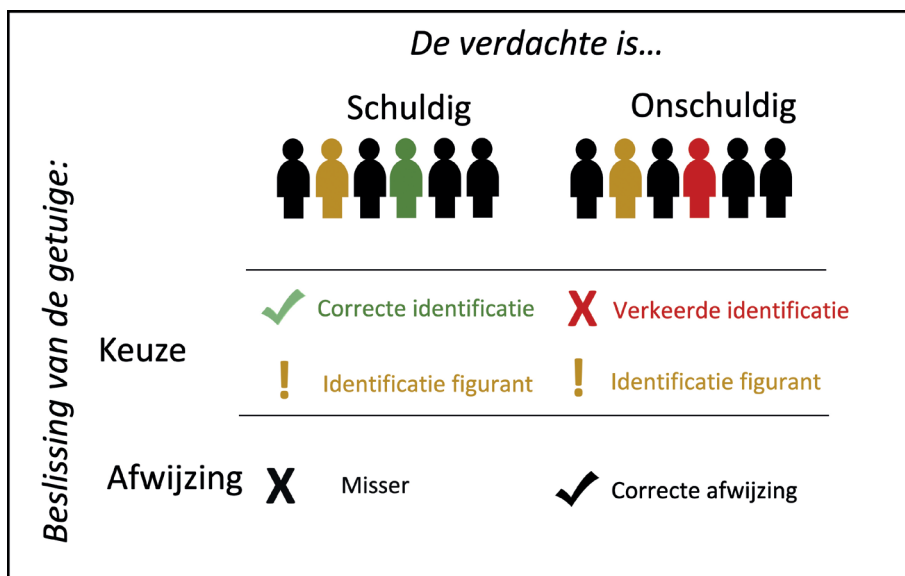
Volgens Nederlandse confrontatieprotocollen moeten getuigen niet over hun zekerheid naar hun herkenning worden gevraagd. De reden hiervoor is dat Nederlandse rechtspsychologen afraadden om subjectieve zekerheid te gebruiken bij het beoordelen van de waarde van identificaties, omdat zekerheid nauwelijks zou samenhangen met accuraatheid (Wolters, 2002; Wolters & Odinot, 2010). Deze inschatting werd bevestigd in meerdere experimenten die de Nederlandse confrontatieprotocollen hanteerden (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015; Kerstholt & Van Amelsvoort, 1997; Thijssen & Van Amelsvoort, 2016). In een poging om deze discrepantie tussen de internationale en de Nederlandse literatuur te duiden, besloten wij te onderzoeken hoe sterk dit verband is door een experimentele studie uit te voeren volgens Nederlandse confrontatieprotocollen en door de eerdergenoemde Nederlandse experimenten te her-analyse-

ren.¹ Ons doel is om onze bevindingen in de bestaande richtlijnen en protocollen van de politie te integreren.

1.1 Onderzoek naar de identificatieprestaties van ooggetuigen

De selectie van personen bij een meervoudige bewijsconfrontatie bestaat uit één verdachte en een groep mensen waarvan bekend is dat ze onschuldig zijn, de zogenaemde *figuranten*. Tijdens een confrontatie kan een getuige één van de personen in de selectie aanwijzen oftewel positief identificeren. De getuige kan de selectie ook afwijzen door geen van de personen aan te wijzen. Figuur 1 toont de verschillende mogelijke uitkomsten van een confrontatie. Een getuige kan een accurate identificatiebeslissing nemen door de echte dader aan te wijzen (correcte identificatie) of door alle personen in de selectie af te wijzen als de verdachte in feite niet de dader is (correcte afwijzing). Mogelijke incorrecte identificatiebeslissingen zijn het aanwijzen van een onschuldige verdachte (fout-positieve identificatie), het aanwijzen van een figurant of het afwijzen van de alle personen in de selectie terwijl de dader wel aanwezig is (misser).

Figuur 1. Overzicht van de verschillende mogelijke uitkomsten van een confrontatie

Toelichting. De schuldige verdachte is in het groen afgebeeld, de onschuldige verdachte in het rood. Het gele poppetje is een onschuldige figurant die wordt aangewezen.

1 De data van het onderzoek van Kerstholt en Van Amelsvoort (1997) waren helaas niet meer beschikbaar.

Om de prestaties van ooggetuigen onder verschillende omstandigheden te onderzoeken, voeren onderzoekers experimentele studies uit in het laboratorium of in het veld. Aangezien bij elke studie een kleine steekproef uit de populatie wordt genomen, kunnen de resultaten van vergelijkbare studies uiteenlopen. Om beter inzicht te krijgen in de invloed van een bepaalde factor op de prestaties van ooggetuigen, voeren onderzoekers *meta-analyses* uit. Hierin combineren ze de resultaten van meerdere experimentele studies om zo algemene of universele patronen te ontdekken. In laboratoria wordt bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar de invloed van de waarnemingstijd – hoelang de getuige de dader tijdens het delict heeft gezien – op de prestatie van de getuige bij een latere identificatiebeslissing. In één studie leidde een verschil van slechts vijftien seconden waarnemingstijd tussen groepen tot een toename van het aantal correcte identificaties van 20% naar 95% onder jongvolwassenen (Memon, Hope & Bull, 2003). In een andere studie leidde het verlengen van de waarnemingstijd met maximaal vijftien minuten slechts tot een lichte toename van het aantal correcte identificaties, van 28% naar 37% (Read, 1995). Op basis van enkel deze twee studies lijkt het alsof een langere waarnemingstijd niet altijd leidt tot een significante verbetering in de identificatieprestaties van getuigen. Een meta-analyse van 33 onderzoeken, met data van in totaal 2.983 deelnemers, liet echter zien dat identificatieprestaties wel degelijk beter worden naarmate de waarnemingstijd toeneemt, maar dat dit verband niet lineair is (Bornstein, Deffenbacher, Penrod & McGorty, 2012). Getuigen blijken namelijk het meest te profiteren van een toename in de waarnemingstijd in de allereerste minuut. Zodra de waarnemingstijd voor een vluchtig geziene dader langer is dan ongeveer dertig seconden, moet er sprake zijn van een aanzienlijke toename om de prestatie nog verder te verbeteren. Meta-analyses geven dus een duidelijker en betrouwbaarder beeld van het verband tussen een bepaalde factor en de accuraatheid van ooggetuigenidentificaties dan welk individueel onderzoek dan ook. Daarom maken we waar mogelijk gebruik van meta-analyses in dit rapport.

Voor de identificatieprestaties van ooggetuigen in het algemeen blijkt uit meta-analyses dat de gemiddelde accuraatheid voor confrontaties bestaande uit zes personen onder diverse omstandigheden ongeveer 50% is (Clark & Wells, 2008; Fitzgerald & Price, 2015; Steblay, Dysart & Wells, 2011). Identificatiefouten zijn vaak het gevolg van verschillende factoren. Over sommige van deze factoren hebben politie en justitie geen controle. Dit noemen we *schattingsvariabelen*. Onder schattingsvariabelen vallen factoren die te maken hebben met de plaats delict, zoals waarnemingstijd, verlichtingssterkte en afstand. Ook kenmerken van de getuige en de dader vallen hieronder. De leeftijd van een ooggetuige kan bijvoorbeeld de identificatieprestatie beïnvloeden. Jongeren en jongvolwassenen (17-40 jaar oud) hebben een grotere kans dan volwassenen van middelbare leeftijd (40-65+ jaar oud) om een dader correct te identificeren in een confrontatie en om een confrontatie met een onschuldige verdachte af te wijzen (Fitzgerald & Price, 2015). Schattingsvariabelen zoals waarnemingstijd en de leeftijd van een getuige kunnen een negatieve invloed hebben op de identificatieprestatie doordat de getuige zich het gezicht van de dader minder goed kan herinneren. Deze variabelen

hebben we niet in de hand: een getuige heeft de dader ofwel lang genoeg, ofwel niet lang genoeg gezien. Er zijn echter ook variabelen die de identificatieprestaties van getuigen beïnvloeden waar politie en justitie wel controle over hebben. Hieronder vallen beslissingen over de samenstelling en uitvoering van een confrontatie. We noemen dit *systeemvariabelen*.

Twee belangrijke systeemvariabelen zijn een eerlijke samenstelling en een dubbelblinde uitvoering van de confrontatie. Een confrontatie kan op een subtiele manier oneerlijk samengesteld zijn. Zo beschreven Wagenaar en Loftus (1990) een fotoconfrontatie waarin de verdachte in een confrontatie met politieagenten werd geplaatst. Hoewel de personen in de confrontatie misschien wel op elkaar leken, was de verdachte de enige met witte sneakers; de agenten droegen allemaal zwarte schoenen. In een ander geval was de verdachte de enige die licht glimlachte, terwijl de figuranten een meer neutrale gezichtsuitdrukking hadden (Busey & Loftus, 2007). De foto van de verdachte kan ook afwijken qua belichting, hoek of kwaliteit. Als de verdachte daardoor opvalt, en de samenstelling van de confrontatie dus oneerlijk is, is er een grotere kans dat de getuige de verdachte aanwijst (Colloff, Wade & Strange, 2016). Dit leidt tot zowel meer correcte identificaties van daders als meer fout-positieve identificaties van onschuldige verdachten. Het niet dubbelblind uitvoeren van een confrontatie heeft vergelijkbare effecten (Greathouse & Kovera, 2009; Phillips, McAuliff, Kovera & Cutler, 1999). In een dubbelblinde confrontatie weet de getuigenbegeleider niet wie de verdachte is én zijn de getuigen op de hoogte dat de getuigenbegeleider deze informatie niet heeft. Systeemvariabelen hebben niet alleen invloed op de identificatieprestaties van getuigen, maar ook op hun gevoel van zekerheid over hun identificatiebeslissing. In Nederland worden confrontaties al sinds 1992 dubbelblind uitgevoerd (Bender et al., 1992; zie ook de eerste editie van de *Handleiding Confrontatie* uit 1994), waardoor we Nederland een pionier kunnen noemen op het gebied van *evidence-based* uitvoeringen van confrontaties.

1.2 Het verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en de accuraatheid van identificatiebeslissingen

Hoewel uit onderzoek bijvoorbeeld blijkt dat de gemiddelde accuraatheid van identificatiebeslissingen afneemt wanneer de waarnemingstijd minder lang is (Palmer, Brewer, Weber & Nagesh, 2013), nemen sommige getuigen alsnog accurate identificatiebeslissingen bij een korte waarnemingstijd. Maar hoe kunnen politiefunctionarissen dan weten welke getuigen accurate identificatiebeslissingen nemen en welke niet? Onderzoek heeft uitgewezen dat subjectieve zekerheid achteraf een hulpmiddel kan zijn om de betrouwbaarheid van een identificatiebeslissing te bepalen. Deelnemers aan laboratoriumexperimenten wordt standaard gevraagd om aan te geven hoe zeker ze zijn van hun identificatiebeslissing. Ze geven dan hun gevoel van zekerheid aan op een 5- of 7-punts Likertschaal, als percentage tussen 0 en 100, of als 'laag', 'gemiddeld' of 'hoog'. Onafhankelijk van de schaal die wordt gebruikt, hebben tientallen jaren van onderzoek, een meta-analyse en een recente grondige evaluatie van de bestaande literatuur

aangetoond dat als de subjectieve zekerheid onmiddellijk na de identificatiebeslissing wordt vastgelegd, er een sterk verband is tussen de subjectieve zekerheid van iemand die een persoon bij een confrontatie heeft aangewezen en de accuraatheid van die identificatie (Sporer et al., 1995; Wixted & Wells, 2017). Getuigen die een correcte identificatie maken, zijn dus zekerder van hun beslissing dan getuigen die niet de juiste persoon aanwijzen. Dit noemen we het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid. Bij getuigen die de confrontatie afwijzen, is dit verband zwak of is er geen verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid.

Om de waarde van subjectieve zekerheid achteraf aan te tonen, gaan we terug naar het voorbeeld van waarnemingstijden. In één studie, waarin de deelnemers de dader slechts vijf seconden zagen, maakten 113 deelnemers een correcte identificatie van de dader en maakten 120 deelnemers een fout-positieve identificatie van onschuldige verdachten (Palmer et al., 2013). Als ze de dader negentig seconden zagen, maakten 140 deelnemers een correcte identificatie en 67 deelnemers een fout-positieve identificatie. Dit betekent dat $113/233 = 48\%$ van de identificaties van verdachten correct was bij een korte waarnemingstijd en $140/207 = 68\%$ bij een lange waarnemingstijd. In totaal werden dus 253 daders correct geïdentificeerd, maar ook 187 onschuldige verdachten onterecht aangewezen. Laten we nu alleen kijken naar getuigen die na hun identificatiebeslissing een hoge mate van subjectieve zekerheid aangaven, bijvoorbeeld 90-100%. In deze groep werd de dader correct geïdentificeerd door $43/52 = 83\%$ van de getuigen die hem vijf seconden zagen en $55/65 = 85\%$ van de getuigen die hem negentig seconden zagen. Door alleen te kijken naar de identificaties van verdachten die met een hoge mate van subjectieve zekerheid werden gemaakt, werden dus 111 onschuldige verdachten gespaard in de groep met een korte waarnemingstijd en 57 in de groep met een lange waarnemingstijd. Dit zijn belangrijke observaties: zelfs bij zulke verschillende waarnemingstijden – vijf en negentig seconden – waren de identificatieprestaties bij een hoge mate van subjectieve zekerheid vergelijkbaar in deze studie. Met andere woorden: het laten meewegen van subjectieve zekerheid bood onschuldige verdachten meer bescherming bij minder gunstige waarnemingsomstandigheden.

Subjectieve zekerheid achteraf is eveneens een handig hulpmiddel in gevallen waar andere schattingsvariabelen aanwezig zijn, zoals variaties in de tijd tussen het delict en het moment van de confrontatie (Palmer et al., 2013). Zelfs als factoren aanwezig zijn die een negatieve invloed op identificatieprestaties hebben, kunnen getuigen hun subjectieve zekerheid achteraf aanpassen, waardoor het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid behouden blijft. Dit verband is echter niet immuun voor alle schattingsvariabelen. Zo is het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid sterker bij nuchtere getuigen in vergelijking met getuigen onder invloed van alcohol (Sauerland, Broers & Van Oorsouw, 2019).

Ook systeemvariabelen kunnen invloed hebben op het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid. Als de samenstelling van de personen in de selectie bijvoor-

beeld oneerlijk is, overschatten getuigen de accuraatheid van hun identificatiebeslissing, ook als die niet klopt (Charman, Wells & Joy, 2011; Colloff et al., 2016). Dit is omdat subjectieve zekerheid voortkomt uit een innerlijk gevoel van hoe goed de aangewezen persoon overeenkomt met de herinnering aan de dader. Een getuige die zich de dader goed kan herinneren, zal de echte dader gemakkelijk kunnen aanwijzen bij een confrontatie, met een sterk gevoel dat die persoon overeenkomt met de herinnering aan de dader. In oneerlijk samengestelde selecties kan zelfs een getuige die zich de dader niet goed kan herinneren de verdachte aanwijzen. Dit gevoel van gemak versterkt hun zekerheid, wat het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid aantast. Een andere systeemvariabele die het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid aantast, is het niet dubbelblind uitvoeren van de confrontatie (Charman & Quiroz, 2016). Getuigen die bevestigende feedback krijgen nadat ze hun identificatiebeslissing hebben genomen, maar voordat ze hun subjectieve zekerheidsoordeel hebben gegeven, melden daarna een hogere mate van subjectieve zekerheid, betere waarnemingsomstandigheden, een kortere afstand en een langere waarnemingstijd dan getuigen die zulke feedback niet krijgen (Steblay, Wells & Douglass, 2014). De Nederlandse protocollen schrijven een dubbelblinde uitvoering van confrontaties voor, waardoor getuigen tegen zulke feedback beschermd zijn (Bender et al., 1992).

Samengevat is subjectieve zekerheid achteraf een handig hulpmiddel om de accuraatheid van positieve identificatiebeslissingen door volwassenen in te schatten, maar enkel onder bepaalde voorwaarden. De samenstelling van de selectie moet eerlijk zijn en de confrontatie moet dubbelblind worden uitgevoerd. Getuigen moeten hun subjectieve zekerheidsoordeel *onmiddellijk* na hun identificatiebeslissing geven, voordat ze eventuele feedback krijgen. Met andere woorden, de confrontatieprocedure moet geheel correct verlopen (Wixted & Wells, 2017). Een subjectief zekerheidsoordeel dat tijdens latere verhoren of in de rechtbank wordt gegeven, heeft geen voorspellende waarde voor de accuraatheid van de beslissing. De confrontatieleider moet bovendien controleren of er schattingsvariabelen aanwezig zijn die het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid kunnen aantasten, zoals dronkenschap of contact met andere getuigen. De confrontatiebeslissing en het subjectieve zekerheidsoordeel moeten onmiddellijk worden vastgelegd, bij voorkeur in een video-opname (Sauerland & Sporer, 2009; Sporer, 1993; Wells et al., 1998, 2020). In Nederland vereist het Openbaar Ministerie sinds 2010 een auditieve of audiovisuele opname van bepaalde getuigenverhoren², bijvoorbeeld bij ernstige misdrijven of verhoren van kwetsbare personen³. Deze regeling is in mei 2021 aangepast en heet nu *Instructie auditieve en audiovisuele registratie van verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten*.

2 Het uitvoeren van een confrontatie is een vorm van getuigenverhoor.

3 Zie wetten.nl - Regeling - Aanwijzing auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, getuigen en verdachten - BWBR0027982 (overheid.nl).

1.3 De samenstelling en uitvoering van meervoudige bewijsconfrontaties in Nederland

De *Handleiding Confrontatie* (Van Amelsvoort, 2018; hierna *Handleiding*), waarvan de eerste editie in 1994 uitkwam, beschrijft de procedure voor het samenstellen en uitvoeren van confrontaties in Nederland. Volgens de *Handleiding* moeten de selecties bij meervoudige bewijsconfrontaties tussen de vijf en elf figuranten bevatten. Een getuige krijgt alle personen in de selectie tegelijkertijd te zien (*simultane confrontatie*) of één voor één (*sequentiële confrontatie*). Confrontaties kunnen *in persoon* worden uitgevoerd, met behulp van foto's (*fotoconfrontatie*) of met behulp van videobeelden (*videoconfrontatie*). Om een meervoudige fotobewijsconfrontatie samen te stellen, selecteert de politie foto's van figuranten uit een database. Fotoconfrontaties worden zo veel mogelijk sequentieel uitgevoerd op de computer, waarbij elke foto vier seconden lang op het scherm verschijnt, gevolgd door een leeg scherm van drie seconden waarna de volgende foto verschijnt (zie bijlage A). Videoconfrontaties zijn vergelijkbaar met fotoconfrontaties, maar hierbij worden videobeelden van de verdachte en figuranten gebruikt in plaats van foto's.

Alle vormen van confrontatie verlopen volgens een aantal belangrijke protocollen. Voorafgaand aan de uitvoering toetst de politie of de samenstelling van de selectie *eerlijk* is. In een eerlijk samengestelde selectie vallen de verdachte (of figuranten) niet op, zodat iemand die geen getuige was van het delict niet kan zeggen welke persoon in de confrontatie de verdachte is. Onderzoekers toetsen vaak de eerlijkheid van een selectie door *mock witnesses*, nepgetuigen, in te zetten (Doob & Kirshenbaum, 1973). Twintig tot dertig nepgetuigen ontvangen dan een persoonsbeschrijving van de dader en krijgen de selectie te zien. Zij moeten aangeven welke persoon in de selectie het best bij de beschrijving past. Als de samenstelling van de selectie eerlijk is, wordt elke persoon in de selectie ongeveer even vaak aangewezen. Om logistieke redenen gebruikt de Nederlandse politie een andere methode om de eerlijkheid van confrontaties te waarborgen. Minstens twee zogenoemde *testobservatoren*, die qua leeftijd, afkomst en/of achtergrond en gender vergelijkbaar zijn met de getuige, krijgen de daderbeschrijving van de getuige en bekijken de selectie. Als er meerdere getuigen zijn met andere kenmerken, worden meer testobservatoren ingezet. Zij moeten aangeven of er in de selectie personen voorkomen die ze om welke reden dan ook zouden aanwijzen en wanneer dit het geval is, waarom (zie bijlage B voor de exacte instructies). Als een testobservator de verdachte aanwijst, worden figuranten vervangen om de gelijkenis tussen de verdachte en de figuranten te vergroten. Door de testobservator aangewezen figuranten worden weggelaten of vervangen, zolang de uiteindelijke selectie nog steeds zes of meer personen bevat.

Een tweede belangrijk kenmerk van Nederlandse confrontaties is dat ze *dubbelblind* zijn. Een *confrontatieleider* zet de confrontatie op en bereidt de getuige voor op de procedure. Het is vervolgens de *getuigenbegeleider* – die niet weet welke persoon in de

selectie de verdachte is – die de confrontatie met de getuige uitvoert. Als er meerdere getuigen zijn, moet er voor iedere getuige een andere getuigenbegeleider zijn, waardoor er geen kennis kan ontstaan van resultaten van confrontaties met andere getuigen. Verder bepaalt een computerprogramma een willekeurige volgorde voor iedere getuige. Verschillende getuigen krijgen de personen bij de confrontatie dus op verschillende posities te zien. Bovendien worden getuigen schriftelijk geïnformeerd van het feit dat de getuigenbegeleider niet weet wie de verdachte is (zie bijlage C).

1.4 Het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid in Nederlandse confrontaties

Het sterke verband tussen subjectieve zekerheid en de accuraatheid van positieve identificatiebeslissingen door volwassenen is een bekend fenomeen. Het is aangetoond bij zowel simultane als sequentiële confrontaties (bijv. Wixted et al., 2016) en in verschillende landen, waaronder het Verenigd Koninkrijk (Seale-Carlisle, Wetmore, Flowe & Mickes, 2019), Duitsland (Sauerland & Sporer, 2007, 2009), Australië (Weber & Brewer, 2004, 2006), Canada (Lindsay, Nilsen & Read, 2000) en de Verenigde Staten (Wixted et al., 2016). Uit een meta-analyse van dertig onderzoeken met data van 4.036 deelnemers bleek een grote effectgrootte voor positieve identificatiebeslissingen (Sporer et al., 1995). Deze bevinding werd door een recente synthese bevestigd (Wixted & Wells, 2017). Echter, drie experimentele studies, met als bijvangst het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij confrontaties volgens Nederlandse confrontatieprotocollen, konden dit verband niet repliceren. We gaan nu dieper in op deze studies.

In alle drie de studies waren de deelnemers getuige van een geënceneerd incident en bekeken ze vervolgens een confrontatie bestaande uit acht of negen personen, waarin het zogenoemde doelwit ofwel aanwezig (*target-present*) ofwel afwezig (*target-absent*) was (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015; Kerstholt & Van Amelsvoort, 1997; Thijssen & Van Amelsvoort, 2016). De samenstelling en uitvoering van de confrontaties verliep volgens Nederlandse confrontatieprotocollen (bijv. Van Amelsvoort, 2018, en eerdere edities). In overeenstemming met de (latere) aanbevelingen voor de uitvoering van confrontaties (Wells et al., 1998, 2020) bevatten de instructies een waarschuwing dat de dader zowel aanwezig als afwezig kon zijn, dat getuigen geen persoon in de confrontatie moesten aanwijzen als ze twijfelden aan hun beslissing en dat ze het moesten aangeven als ze iemand in de selectie toevallig kenden (zie bijlage C). De confrontaties werden dubbelblind uitgevoerd. Naast de al dan niet aanwezigheid van het doelwit (*target presence*) manipuleerden de onderzoekers de confrontatievorm (confrontatie in persoon versus fotoconfrontatie versus videoconfrontatie; sequentieel versus simultaan; Kerstholt & Van Amelsvoort, 1997) en contextherstel (zonder contextherstel versus contextherstel met behulp van de chromakeytechniek; Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015), of onderzochten ze de invloed van leeftijd op identificatieprestaties (25-50 versus 65 jaar oud en ouder; Thijssen & Van Amelsvoort, 2016). Na hun confrontatiebeslissing gaven de deelnemers hun mate van subjectieve zekerheid aan op een schaal van 7 of 5 punten.

In de eerste studie ($N = 337$) had subjectieve zekerheid achteraf geen statistisch significante voorspellende waarde voor de accuraatheid van de identificatie wanneer deze werd ingevoerd in combinatie met leeftijd, gender, opleidingsniveau en zekerheid van de getuigenbegeleider in drie verschillende regressiemodellen bij confrontaties in persoon, fotoconfrontaties en videoconfrontaties (Kerstholt & Van Amelsvoort, 1997). In de tweede studie ($N = 104$) kwam geen significant effect naar voren uit een 2 (accuraatheid van de identificatie: accuraat versus inaccuraat) \times 5 (mate van subjectieve zekerheid achteraf: 1 tot en met 5) Chi-kwadraattoets (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015). In de meest recente studie ($N = 109$) werden subjectieve zekerheidsoordelen tussen 1 en 5 als *laag* geclassificeerd en oordelen tussen 6 en 7 als *hoog*. In deze studie kwam geen significant effect naar voren uit een 2 (accuraatheid: accuraat versus inaccuraat) \times 2 (mate van subjectieve zekerheid achteraf: hoog versus laag) Chi-kwadraattoets (Thijssen & Van Amelsvoort, 2016).

Het ontbreken van een significant verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid in deze drie studies staat in contrast met de bevindingen in de uitgebreide internationale literatuur dat er een sterk verband is tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij positieve confrontatiebeslissingen door volwassenen, maar niet bij negatieve confrontatiebeslissingen (Sauerland & Sporer, 2009; Sporer et al., 1995; Weber & Brewer, 2004, 2006; Wixted & Wells, 2017). Een mogelijke verklaring voor deze discrepanties is dat er specifieke systeemvariabelen aanwezig zijn in Nederland die het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid ondermijnen. Getuigen in Nederland ontvangen namelijk voorafgaand aan een confrontatie een brochure met schriftelijke instructies en de waarschuwing dat het moeilijk is om iemand te herkennen op een foto, dat ze bij twijfel niemand moeten aanwijzen en dat het niet zeker is dat de verdachte ook de dader is (zie bijlage C). De eerste twee onderdelen van deze instructies zijn uniek voor Nederland. Het is mogelijk dat deze instructies, in combinatie met de waarschuwing dat de dader wellicht niet aanwezig is (Wells et al., 1998, 2020), ervoor zorgen dat er zo weinig identificatiebeslissingen met een lage mate van subjectieve zekerheid worden genomen dat subjectieve zekerheid geen toegevoegde waarde meer heeft.

Daartegenover staat dat de Nederlandse protocollen voor de samenstelling en uitvoering van confrontaties grotendeels in overeenstemming zijn met internationale aanbevelingen (bijv. Wells et al., 1998, 2020) wat betreft het principe dat de verdachte of figuren niet mogen opvallen en de confrontatie niet suggestief mag zijn. In internationaal onderzoek worden deze aanbevelingen meestal toegepast in de experimentele omstandigheden. In dergelijke studies conform de aanbevolen protocollen is herhaaldelijk een sterk verband aangetoond tussen subjectieve zekerheid en de accuraatheid van positieve identificatiebeslissingen. Dit verband zouden we daarom ook verwachten in studies die geheel volgens de Nederlandse protocollen verlopen.

Een andere verklaring voor de discrepantie tussen de internationale en de Nederlandse literatuur over het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid betreft drie

methodologische problemen in sommige of alle Nederlandse studies (zie ook Sauerland, Krix, Otgaar & Merckelbach, 2017). Het belangrijkste probleem is dat geen van de drie genoemde studies een aparte analyse bevat van de positieve en de negatieve identificatiebeslissingen. Het is echter cruciaal om hier onderscheid in te maken, omdat het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid sterk is bij mensen die een persoon in de confrontatie aanwijzen (*kiezers*), maar zwak bij mensen die dat niet doen (*niet-kiezers*; bijv. Sporer et al., 1995; Wixted & Wells, 2017). Bovendien was de steekproefgrootte van de drie studies waarschijnlijk te klein om een effect te kunnen vaststellen (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015; Kerstholt & Van Amelsvoort, 1997). Met andere woorden: de analyses van het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid hadden weinig statistische kracht. Statistische kracht is de kans dat een effect wordt gevonden als dat effect bestaat: de kans op een 'echt positief'. Onderzoekers streven gewoonlijk naar een kracht van 0,80 of meer. In het onderzoek van Eigenhuis en Van Amelsvoort (2015) waren er bijvoorbeeld 52 kiezers, verdeeld over de twee contextcondities. Voor een 2 x 5 Chi-kwadraattoets zouden 133 kiezers (per contextconditie) nodig zijn geweest om een gemiddeld effect met een kracht van 0,80 te kunnen vaststellen en 48 kiezers om een groot effect te kunnen vaststellen. Bovendien werd in het meest recente onderzoek subjectieve zekerheid behandeld als dichotome variabele, waardoor belangrijke informatie verloren ging (Thijssen & Van Amelsvoort, 2016). Dit neemt namelijk de mogelijkheid weg om accuraatheid ten opzichte van verschillende maten van subjectieve zekerheid te onderzoeken, terwijl die nuance juist de focus is van de meest recente statistische ontwikkelingen in dit vakgebied.

1.5 Het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid vaststellen

1.5.1 *Positieve versus negatieve identificatiebeslissingen*

Om het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid vast te stellen, worden positieve en negatieve identificatiebeslissingen standaard afzonderlijk van elkaar geanalyseerd. Dit verband is namelijk over het algemeen sterk bij positieve identificatiebeslissingen, maar zwak of niet-bestaand bij negatieve identificatiebeslissingen (bijv. Sauerland & Sporer, 2009; Sporer et al., 1995; Weber & Brewer, 2004, 2006; Wixted & Wells, 2017). Een aannemelijke verklaring hiervoor is de asymmetrische aard van positieve en negatieve identificatiebeslissingen. Dat wil zeggen dat getuigen een *positieve* identificatiebeslissing baseren op de overeenkomst tussen hun herinnering aan de dader en één van de personen in de selectie van de confrontatie. Daarentegen baseren getuigen een *negatieve* confrontatiebeslissing waarschijnlijk op het ontbreken van een dergelijke overeenkomst (Lindsay et al., 2013; Sauerland & Sporer, 2009; Sauerland, Sagana & Sporer, 2012). Getuigen die een *positieve* identificatiebeslissing nemen, moeten hun subjectieve zekerheidsoordeel dus baseren op de persoon die ze hebben aangewezen. Getuigen die een *negatieve* identificatiebeslissing nemen, baseren hun subjectieve zekerheidsoordeel waarschijnlijk niet op één persoon, maar eerder op een gemiddelde overeenkomst tussen alle personen in de selectie en de dader (Weber & Brewer, 2006).

1.5.2 *Methoden om het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid te onderzoeken*

Eerder onderzoek naar het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid was voornamelijk gericht op de punt-biseriële correlatie tussen de accuraatheid van een identificatiebeslissing en de subjectieve zekerheid van de getuige achteraf. De grenswaarden die gewoonlijk worden aangehouden voor kleine, medium en grote punt-biseriële correlaties zijn respectievelijk 0,10, 0,24 en 0,37 (Cohen, 1988). Uit de meta-analyse kwam een groot effect naar voren bij positieve identificatiebeslissingen ($r = 0,37$) en een zwak effect bij negatieve identificatiebeslissingen ($r = 0,12$; Sporer et al., 1995). Later werd kalibratie de voorkeursmethode voor het analyseren van het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid, omdat een correlatieanalyse een verband onderschat als er een gebrek is aan variatie in subjectieve zekerheid of accuraatheid (Brewer, 2006; Olsson, 2000). Bovendien zegt een correlatiecoëfficiënt weinig over hoe een enkel subjectief zekerheidsoordeel moet worden geïnterpreteerd. Veel experimentele studies hebben aangetoond dat de kalibratie over het algemeen beter is voor positieve dan negatieve identificatiebeslissingen bij volwassenen (bijv. Brewer, Keast & Rishworth, 2002; Brewer & Wells, 2006; Sauerland et al., 2019; Sauerland & Sporer, 2009; Weber & Brewer, 2004, 2006). De kalibratie is echter zwak bij kinderen (Brackmann, Sauerland & Otgaar, 2019; Keast, Brewer & Wells, 2007) en verslechtert wellicht vanaf de leeftijd van ongeveer veertig jaar (Martschuk, Sporer & Sauerland, 2019, maar zie Colloff, Wade, Wixted & Maylor, 2017).

Kalibratieanalyses leveren een aantal nuttige metingen op over de sterkte van het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid: de kalibratielijn en de drie indices *C*, *O/U* en de genormaliseerde resolutie-index (*NRI*). Om een kalibratielijn van zekerheid-accuraatheid op te stellen, wordt het aandeel correcte beslissingen uiteengezet voor elke zekerheidscategorie. De diagonaal geeft de perfecte kalibratie aan. Als de kalibratielijn onder de diagonaal valt, waren deelnemers gemiddeld te zeker van hun beslissing. Dit houdt in dat de gemiddelde mate van accuraatheid lager was dan de gemiddelde mate van subjectieve zekerheid voor een bepaald datapunt. Als de kalibratielijn echter boven de diagonaal uitkomt, waren deelnemers gemiddeld te onzeker van hun beslissing. De kalibratie-index *C* (*calibration*) geeft weer hoe goed de subjectieve zekerheid van ooggetuigen en de kans op accuraatheid overeenkwamen op een spectrum tussen 0 (perfecte kalibratie) en 1 (slechte kalibratie) is. De index *O/U* (*overconfidence/underconfidence*) representeert de neiging van deelnemers om hun accuraatheid te overschatten (*overconfidence*) of te onderschatten (*underconfidence*) ten opzichte van de accuraatheid van hun beslissing. *O/U* varieert tussen -1 (veel te onzeker) en +1 (veel te zeker). De genormaliseerde resolutie-index (*NRI*) geeft een indicatie van hoe goed de mate van subjectieve zekerheid onderscheid maakt tussen correcte en incorrecte beslissingen, variërend tussen 0 (geen onderscheid) en 1 (perfect onderscheid). De grenswaarden die gewoonlijk worden aangehouden voor kleine, middelgrote en grote effecten zijn respectievelijk $NRI = 0,010$, $0,059$ en $0,138$ (Cohen, 1988; Yaniv et al., 1991).

Een andere manier om het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid te onderzoeken, is door een karakteristiekenanalyse uit te voeren. Deze methode is gerelateerd, maar niet identiek, aan kalibratie. Beide methoden hebben bepaalde voordelen. Zo is kalibratie zeer geschikt voor het toetsen van theorieën over het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid, terwijl een karakteristiekenanalyse geschikter is voor praktijkgericht onderzoek (Mickes, 2015). Bij een kalibratieanalyse worden alle identificatiebeslissingen meegenomen, dus ook incorrecte identificaties van figuranten. Bij een karakteristiekenanalyse worden alleen identificaties van de (schuldige of onschuldige) verdachte meegenomen. Dit maakt deze laatste methode interessant voor de praktijk.

Zowel een identificatie van een onschuldige verdachte als een identificatie van een figurant is een identificatiefout. Het is belangrijk om rekening te houden met beide soorten fouten bij het ontwikkelen en toetsen van nieuwe theorieën over bewijsmateriaal van ooggetuigen. Wel is het zo dat identificaties van figuranten minder relevant zijn voor het opsporingsonderzoek, omdat hiervan bekend is dat het identificatiefouten zijn en er dus geen onderzoek hoeft te worden gedaan naar de aangewezen figurant. Voor het opsporingsonderzoek en de beoordeling van bewijsmateriaal is het relevanter om te weten hoe groot de kans is dat een bepaalde getuige daadwerkelijk de dader heeft aangewezen en niet een onschuldige verdachte. Een karakteristiekenanalyse geeft antwoord op deze vraag. Daarom maken wij gebruik van zowel kalibratie- als karakteristiekenanalyses.

1.6 Onderzoeksvragen en hypothesen

We hebben op twee manieren onderzoek gedaan naar het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid in confrontaties die volgens Nederlandse protocollen zijn uitgevoerd: we voerden een experimentele studie uit conform de Nederlandse confrontatieprocedure en her-analyseerden data van twee eerdere, volgens Nederlandse identificatieprotocollen uitgevoerde studies (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015; Thijssen & Van Amelsvoort, 2016). In onze experimentele studie kregen deelnemers een stimulusfilmpje te zien waarin een man of een vrouw iemands portemonnee stal bij een bushalte. Na een kort retentie-interval werden de deelnemers onderworpen aan een confrontatie waarbij in de selectie het doelwit wel (*target-present*) of niet (*target-absent*) aanwezig was. We verwachtten een sterk verband te vinden tussen subjectieve zekerheid achteraf en de accuraatheid van positieve identificatiebeslissingen in zowel onze eigen studie als de her-analyse, met uitzondering van de oudere deelnemers (Martschuk et al., 2019).

2 Methoden van de studie

2.1 Deelnemers

Driehonderdelf deelnemers (61 mannen, 249 vrouwen, 1 anders) deden mee aan de experimentele studie. Ze wisten van de studie door het wervingsplatform voor onderzoekdeelnemers van de Maastricht University (SONA), online advertenties, flyers in verschillende faculteitsgebouwen en open dagen van de universiteit. We hebben twaalf deelnemers uitgesloten omdat zij van een andere afkomst waren dan de doelwitten in de stimulusfilmpjes, om *other-group bias* zo veel mogelijk te voorkomen (Meissner & Brigham, 2001). Ook sloten we drie deelnemers uit omdat ze een persoon in de selectie kenden, twee deelnemers omdat hun subjectieve zekerheidsgevoel per ongeluk niet was vastgelegd en één deelnemer waarvan de telefoon afging tijdens de confrontatie. De uiteindelijke steekproef bestond dus uit $N = 293$ deelnemers (59 mannen, 233 vrouwen, 1 anders; $M_{\text{leeftijd}} = 22,11$ jaar oud; 16-61 jaar oud; $SD = 7,83$; $Mdn = 20$). De deelnemers waren studenten (75,8%) of hadden hoger beroepsonderwijs (11,9%), wetenschappelijk onderwijs (7,5%), middelbaar beroepsonderwijs (3,1%) of lager beroepsonderwijs (1,7%) afgerond. Deelnemers aan de studie ontvingen ofwel 0,5 punten op het Social and Behavioural Sciences research participation system (SONA) ofwel een cadeaubon van € 5 voor hun deelname. De studie is goedgekeurd door de ethische commissie van de Faculty of Psychology and Neuroscience van de Maastricht University (ERCPN: OZL_231_140_12_2020).

2.2 Onderzoeksdesign

De experimentele studie had een factorieel design met één factor met twee niveaus: *target presence* (*target-present* versus *target-absent*). De positie van het doelwit in de selectie was afwisselend positie 2, 5 of 6 (vrouwelijke dief) en positie 3, 6 of 8 (mannelijke dief). De twee acteurs wisselden de rollen af (vrouwelijke dief versus mannelijke dief).

2.3 Materialen

2.3.1 Stimulusfilmpjes

De deelnemers bekeken een van de twee stimulusfilmpjes waarin een geënceneerde geweldloze diefstal van een portemonnee plaatsvond. Beide versies van het filmpje volgden precies hetzelfde script, maar de twee acteurs wisselden van rol (dief versus slachtoffer). De actie is als volgt: persoon 1 (die uiteindelijk de diefstal pleegt) staat bij een bushalte als persoon 2 komt aanlopen op krukken, met een rugtas. Persoon 2 gaat zitten, haalt iets uit de rugtas en loopt vervolgens naar het informatiebord van de bushalte. De rugtas blijft staan. Persoon 1 opent op dit moment de rugtas, haalt er een portemonnee uit zonder dat persoon 2 het doorheeft en loopt dan weg. De filmpjes waren 1:24 en 1:37 minuten lang en het gezicht van de dader was ongeveer negentien seconden lang in close-up in beeld.

2.3.2 Samenstelling van de selectie

Zowel de *target-absent* als de *target-present* selectie bestond uit één verdachte (onschuldig of schuldig) en zeven figuranten. De selectie bevatte van iedere persoon een zogenaamde tweeluikfoto: een samenstel van één portretfoto en één foto *en profil* genomen vanuit een hoek van 45 graden, beide vanaf schouderhoogte en voor een witte achtergrond. De verschillende personen in de selectie werden sequentieel, oftewel één voor één, getoond.

We stelden de confrontaties samen volgens de protocollen van de Nederlandse politie (Van Amelsvoort, 2018). Voor ieder doelwit stelden we een persoonsbeschrijving op met informatie over leeftijd, figuur, haarkleur en haarlengte. Conform de Nederlandse identificatieprocedure legden we ieder doelwit en een aantal kandidaat-figuranten voor aan vier *testobservatoren* (twee mannen, twee vrouwen) die overeenkwamen met onze doelgroep (studenten) qua leeftijd en afkomst. De testobservatoren kregen te horen dat een diefstal had plaatsgevonden en ontvingen een algemene beschrijving van de dader die door respectievelijk vrouwen (voor vrouwelijke testobservatoren) of mannen (voor mannelijke testobservatoren) was opgesteld (bijv. 'Ze is ongeveer twintig jaar oud, heeft lang bruin haar en een slank figuur'). Ze moesten aangeven of iemand in de selectie hen opviel, om wat voor reden dan ook. In de eerste ronde wezen de testobservatoren verschillende figuranten aan, die vervolgens werden weggelaten of vervangen. De uiteindelijke selectie van acht figuranten (van wie één figurant diende als vervanger van het doelwit bij *target-absent* confrontaties) werd samengesteld na een tweede ronde met testobservatoren.

We stelden de *effectieve selectiegrootte* vast door nepgetuigen in te zetten (Doob & Kirshenbaum, 1973). Onafhankelijke steekproeven van nepgetuigen (n s tussen de 30 en 38), die het stimulusfilmpje niet hadden gezien, lazen een beschrijving van het doelwit

(of de vervanger), vergelijkbaar met het soort beschrijvingen dat de Nederlandse politie gebruikt in het hiervoor omschreven protocol, en bekeken de selectie. De nepgetuigen selecteerden vervolgens de persoon die het best aan de beschrijving voldeed. De E van Tredoux (de effectieve confrontatiegrootte) varieerde van $E = 5,8$ tot $7,3$ (met een maximum van 8), wat een eerlijke selectie inhoudt (Tredoux, 1998, 1999).

2.3.3 *Uitvoering van de confrontatie*

We voerden de confrontaties uit volgens de protocollen van de Nederlandse politie (Van Amelsvoort, 2018). Voorafgaand aan de presentatie van de confrontatie ontvingen deelnemers de brochure met informatie die de Nederlandse politie standaard uitreikt bij confrontaties (Van Amelsvoort, 2018). Hierin stond dat zij a) een sequentiële confrontatie te zien zouden krijgen, b) de selectie één keer te zien zouden krijgen en c) het onmiddellijk moesten zeggen als ze de persoon zagen die de diefstal had gepleegd. In de brochure werd benadrukt dat 1) de onderzoeker die het experiment uitvoerde de personen in de selectie niet kende en niet op de hoogte was van de identiteit van de verdachte en dat de figuranten onschuldige burgers waren; 2) het moeilijk is om iemand te herkennen op een foto; 3) ze bij twijfel niemand moesten aanwijzen en 4) het mogelijk was dat de dader niet aanwezig was in de selectie (zie bijlage C).

De confrontatie werd sequentieel uitgevoerd met behulp van PowerPoint. Iedere persoon in de confrontatie verscheen vier seconden lang op het scherm, gevolgd door een zwart scherm van drie seconden. De selecties konden maar één keer worden bekeken en konden tijdens het zwarte scherm op pauze worden gezet. Deelnemers bekeken eerst twee testfoto's met dezelfde timing als de echte confrontatiefoto's. Ter herinnering kregen ze daarna nogmaals de waarschuwing dat het mogelijk was dat de dader niet in de selectie aanwezig was en dat ze bij twijfel niemand moesten aanwijzen. Deze instructies werden tegelijkertijd zowel mondeling als schriftelijk gegeven, als onderdeel van de PowerPoint (Kerstholt, Van Amelsvoort & Koster, 1998).

Als een deelnemer iemand in de confrontatie aanwees, noteerde de onderzoeker het nummer van de foto. In lijn met het Nederlandse protocol ging de confrontatie vervolgens door tot de laatste persoon in de confrontatie was getoond. Vervolgens vroeg de onderzoeker hoe zeker de deelnemer was van de zojuist genomen beslissing op een schaal van 0 tot 100%. Als een deelnemer niemand in de confrontatie had aangewezen na de laatste persoon te hebben gezien, vroeg de onderzoeker aan het eind van de confrontatie naar het gevoel van zekerheid over de beslissing om niemand aan te wijzen.

2.3.4 *Blinde uitvoering*

De onderzoekers die de confrontatie uitvoerden, waren niet op de hoogte van de positie van de verdachte in de selectie. De selectie werd op twee schermen gepresenteerd: een voor de deelnemer en een voor de onderzoeker. Tijdens de presentatie was het

scherm van de onderzoeker bedekt. Alleen het nummer van de op dat moment gepresenteerde persoon was zichtbaar. Om te voorkomen dat de onderzoekers de positie van het doelwit zouden raden nadat ze meerdere deelnemers hadden getest, varieerde de positie van de verdachte voor elk doelwit tussen drie verschillende posities.

2.4 Procedure

Alle deelnemers werden individueel getest en de identificatieprocedure werd op video opgenomen. Na ondertekening van het toestemmingsformulier bekeken de deelnemers het stimulusfilmpje. Tijdens een retentie-interval van tien minuten gaven ze demografische informatie en deden ze een aantal niet-gerelateerde opdrachten op de computer. Vervolgens werd de confrontatie uitgevoerd. Na afloop vroegen we de deelnemers wat ze van tevoren dachten dat het doel van het experiment was. Als een deelnemer identificatie noemde, vroegen we waarom die dat dacht. Verder gaven de deelnemers aan of ze een van de personen in de confrontatie kenden. Als het antwoord hierop 'ja' was, werden de data van de deelnemer uitgesloten. Voordat ze weggingen werd de deelnemers gevraagd om niet over de inhoud van het experiment te praten, om te voorkomen dat toekomstige deelnemers beïnvloed zouden worden. Vervolgens ondergingen de deelnemers een volledige debriefing en ontvingen ze een bijdrage voor hun deelname.

3 Resultaten

3.1 Experimentele studie

3.1.1 Overzicht van de resultaten van de confrontaties

Eenenzeventig deelnemers selecteerden een persoon en 222 deelnemers wezen niemand aan. Vijfenvijftig selecties waren correct. Het percentage correcte positieve identificaties was dus 77% ($55/71 = 0,77$). Het aantal correcte identificaties in *target-present* confrontaties was 55/142 (d.w.z. 38,7%) en het aantal fout-positieve selecties in *target-absent* confrontaties was 13/151 (d.w.z. 8,6%). Gezien het feit dat slechts één van de acht personen in de confrontatie de onschuldige verdachte kon zijn, was het percentage fout-positieve identificaties $8,6/8 = 0,011\%$. Bij de overige drie selecties werden figuren aangewezen in *target-present* confrontaties. Van deze selecties was dus bekend dat het identificatiefouten waren. Het aantal correcte afwijzingen van *target-absent* confrontaties was 138/151 = 91,4% en het aantal incorrecte afwijzingen van *target-present* confrontaties was 84/142 = 59,2%. Tabel 1 toont de beschrijvende statistieken van subjectieve zekerheid.

3.1.2 Correlaties

Bij kiezers ($n = 71$) was de statistische kracht om een medium of groot effect vast te stellen respectievelijk 0,83 en 0,99. Bij niet-kiezers ($n = 222$) was de statistische kracht om een medium of groot effect vast te stellen $> 0,99$. De correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij kiezers was $r(70) = 0,41$, $p < 0,001$, wat wijst op een groot effect. Bij niet-kiezers was de effectgrootte klein: $r(221) = 0,19$, $p = 0,004$. We konden de data van kiezers niet onderverdelen op basis van leeftijd, omdat slechts zes kiezers en tien niet-kiezers ouder waren dan veertig jaar. De correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij deelnemers van veertig jaar oud of jonger was wederom sterk bij kiezers, $r(64) = 0,35$, $p = 0,004$, en klein bij niet-kiezers: $r(211) = 0,19$, $p = 0,007$. Omdat het patroon van de correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij jongere en oudere deelnemers vergelijkbaar was, hebben we de volledige steekproef gebruikt voor de overige analyses.

Tabel 1. Beschrijvende statistieken van de identificatieaccuraatheid en subjectieve zekerheid achteraf bij kiezers en niet-kiezers

	<i>M</i>	<i>SD</i>	95% CI
Identificatieaccuraatheid			
Kiezers	77,5		67,5-87,4
Niet-kiezers	62,1		55,7-68,6
Subjectieve zekerheid achteraf			
Kiezers	79,5	14,2	76,1-82,8
Niet-kiezers	69,2	20,0	66,6-71,8

CI = Betrouwbaarheidsinterval.

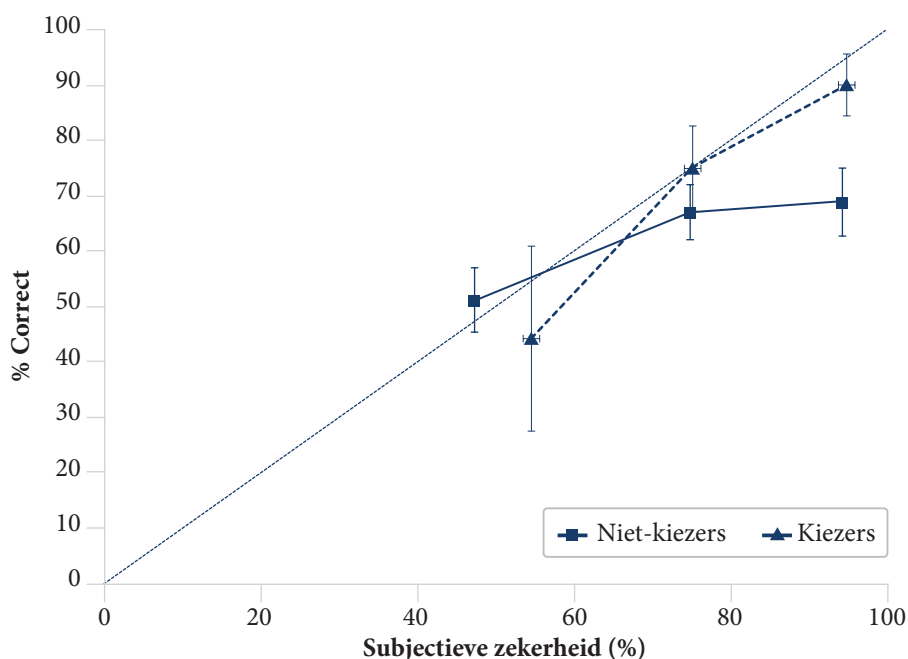
3.1.3 *Kalibratieanalyses en kalibratielijnen*

Figuur 2 toont de kalibratielijnen van subjectieve zekerheid en accuraatheid bij kiezers en niet-kiezers. Voor deze analyses hebben we de subjectieve zekerheidsoordelen afgerond om ze te plaatsen op een 11-punts Likertschaal van 0 tot 100% (d.w.z. 0%, 10%, 20%, ..., 90%, 100%). In navolging van eerder onderzoek hebben we de zekerheids-categorieën tussen 0 en 60% (kiezers: *n* = 9; niet-kiezers: *n* = 76), 70 en 80% (kiezers: *n* = 32; niet-kiezers: *n* = 88) en 90 en 100% (kiezers: *n* = 30; niet-kiezers: *n* = 58) samengevoegd vanwege het klein aantal deelnemers in de elf zekerheids-categorieën (Flowe et al., 2017; Mickes, 2015; Sauerland, Sagana, Sporer & Wixted, 2018).

De kalibratielijijn van kiezers lag dicht bij de diagonaal, met een lichte mate van te veel zekerheid in de hoge zekerheids-categorie, een perfecte kalibratie in de middencategorie en wederom enige mate van te veel zekerheid aan de lage kant van de schaal. De algehele kalibratie bij kiezers was erg hoog: 0,0022. De gemiddelde index *over-/under-confidence* was 0,032, wat duidt op een algemene neiging naar iets te veel zekerheid. De resolutie-index *NRI* = 0,119 wees op een medium vermogen om onderscheid te maken tussen accurate en inaccurate beslissingen bij kiezers.

Bij niet-kiezers was de kalibratielijijn veel vlakker dan de diagonaal. Er was een hoge mate van te veel zekerheid, met name in de hoge zekerheids-categorie. De algehele kalibratie bij niet-kiezers was *C* = 0,0194 en de algehele *O/U* = 0,082. De resolutie-index *NRI* = 0,026 wees op een zwak vermogen om onderscheid te maken tussen accurate en inaccurate beslissingen bij niet-kiezers. Tabel 2 toont de statistische kalibratie-indices *C*, *O/U* en *NRI* met Jackknife-standaardfouten (in navolging van Palmer et al., 2013) en 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Figuur 2. De kalibratielijnen (en standaardfouten) van subjectieve zekerheid achteraf en identificatieaccuraatheid bij kiezers en niet-kiezers

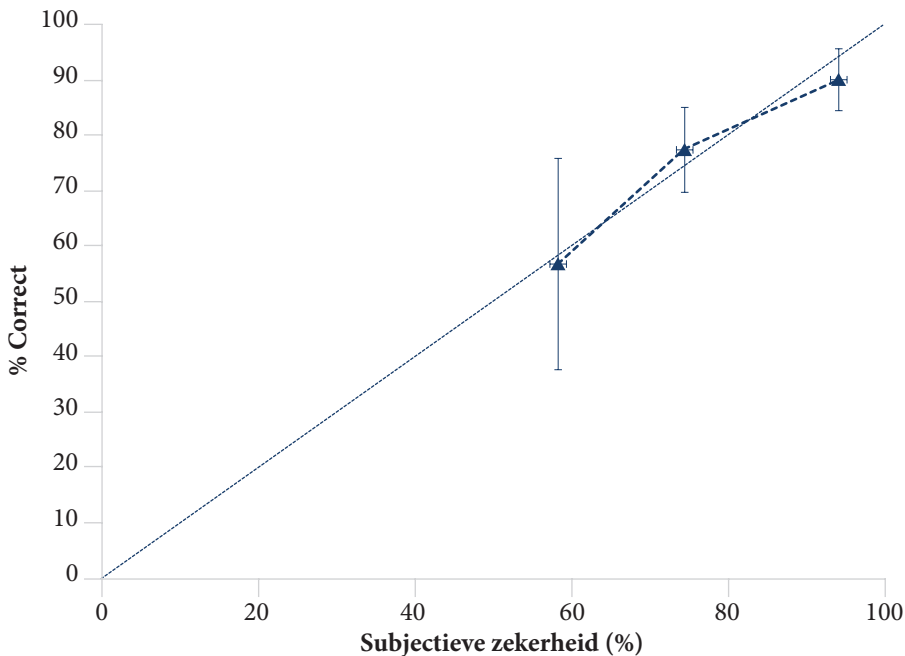
Tabel 2. Kalibratiestatistieken van kiezers en niet-kiezers

	Kiezers			Niet-kiezers		
	Jackknife SE	95% CI		Jackknife SE	95% CI	
C	0,0022	0,004	0,000; 0,011	0,0194	0,035	0,000; 0,088
O/U	0,032	0,046	-0,059; 0,123	0,082	0,033	0,018; 0,146
NRI	0,119	0,090	0,000; 0,296	0,026	0,022	0,000; 0,070

3.1.4 Karakteristiekenanalyses van subjectieve zekerheid en accuraatheid

In de volgende stap van onze experimentele studie hebben we de karakteristieke curve van subjectieve zekerheid en accuraatheid uitgezet voor positieve identificatiebeslissingen. In tegenstelling tot de kalibratielijn van kiezers bevat dit figuur wel selecties van verdachten, maar geen selecties van figuranten. Figuur 3 laat zien dat alle drie de zekerheidscategorieën dicht bij de diagonaal liggen, wat wijst op een uitstekende kalibratie in al deze categorieën, met een lichte mate van te veel zekerheid in de hoogste zekerheidscategorie.

Figuur 3. Karakteristieke curven (en standaardfouten) van subjectieve zekerheid en accuraatheid bij kiezers

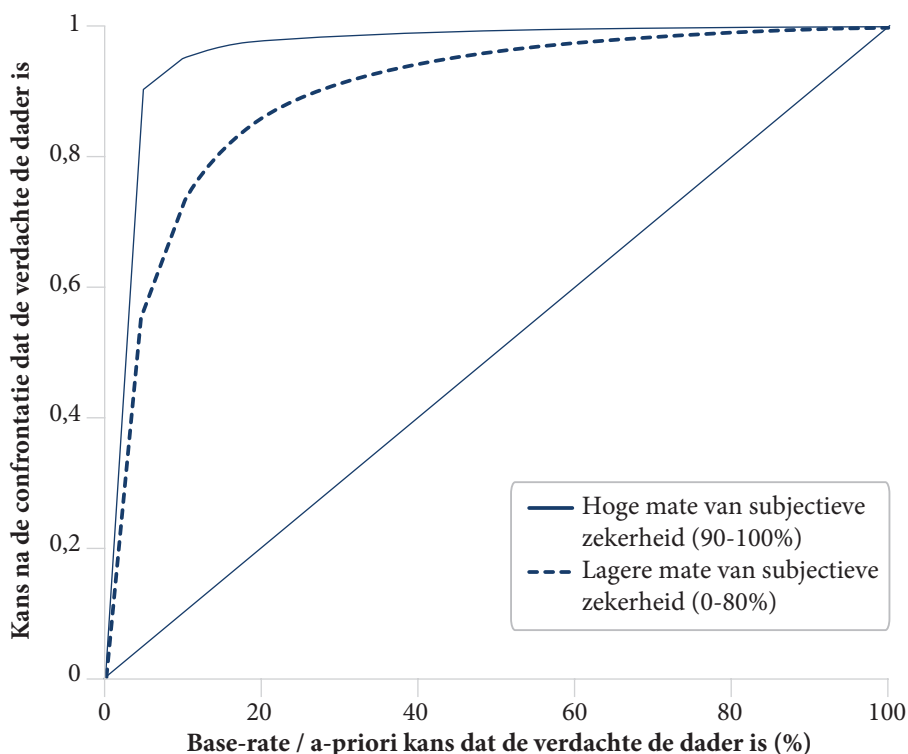
3.1.5 Bayesiaanse analyses: de base rates van Target Presence

De helft van de confrontaties in onze studie bevatte een onschuldige verdachte in plaats van de echte dader. Dit betekent dat de zogenoemde *base rate*, oftewel de a priori-kans dat de verdachte de dader was, 50% was. In de laatste fase van de analyses zijn we ingegaan op het mogelijke probleem dat het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid wellicht alleen opgaat bij bepaalde *base rates* dat de verdachte de dader is. We voerden Bayesiaanse analyses uit om in kaart te brengen hoe waarschijnlijk het was dat een identificatie van een verdachte accuraat was (d.w.z. dat de verdachte de dader was) voor alle mogelijke *base rates* van 0% (alle confrontaties bevatten een onschuldige verdachte) tot 100% (alle confrontaties bevatten een schuldige verdachte; zie ook Wells, Yang & Smalarz, 2015; Wixted & Wells, 2017). We hebben een curve gegenereerd voor kiezers die zeer zeker van hun beslissing waren (90-100%) en een voor kiezers die minder zeker van hun beslissing waren (0-80%). De identiteitslijn geeft aan waar de datapunten zouden liggen als een identificatie niet-diagnostisch was. Idealiter zou de curve dicht bij de linkerbovenhoek van het figuur komen.

Figuur 4 leidt tot drie belangrijke observaties. Ten eerste liggen beide curven ruim boven de identiteitslijn. Dit geeft aan dat identificaties diagnostisch waren voor schuld. Belangrijker nog, zoals verwacht lag de curve van zekere beslissingen ruim hoger dan

de curve van minder zekere beslissingen. Met name de curve van zekere beslissingen komt opmerkelijk dicht bij de linkerbovenhoek. Ten derde bleef de kans dat de aangevozen verdachte de dader was bij zeer zekere beslissingen groot (meer dan 90%) tot een *base rate* onder de 5%. Bij minder zekere beslissingen daalde de accuraatheid onder de 90% bij een *base rate* van 25%. Met andere woorden, terwijl zeer zekere beslissingen nog steeds zeer accuraat waren (90%) bij een *base rate* van slechts 5%, waren minder zekere beslissingen veel minder accuraat (55,8%) bij deze *base rate*.

Figuur 4. Kans na de confrontatie dat de verdachte de dader is als functie van de base rate van target presence bij zeer zekere en minder zekere deelnemers

3.2 Her-analyses van eerdere onderzoeken

Voor beide experimentele studies (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015; Thijssen & Van Amelsvoort, 2016) hebben we de correlaties berekend tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid bij positieve identificatiebeslissingen en bij afwijzingen van selecties. Ook hebben we afzonderlijke analyses uitgevoerd voor oudere versus jongere deelnemers, omdat het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid sterker

kan zijn bij jongere volwassenen in vergelijking met oudere volwassenen (bijv. Martschuk et al., 2019). De steekproeven van beide studies waren echter te klein voor kalibratie- of karakteristiekenanalyses of voor een statistische vergelijking van de verschillende correlatiecoëfficiënten⁴. Tabel 3 bevat een overzicht van de correlaties tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij kiezers en niet-kiezers in beide studies.

3.2.1 *Eigenhuis en Van Amelsvoort (2015)*

In deze studie werden deelnemers ($N = 105$, 61 vrouwen, leeftijdscategorie = 17-67, $M_{\text{leeftijd}} = 40,7$, $Mdn_{\text{leeftijd}} = 45$) toegewezen aan een van de twee experimentele contextcondities: met contextherstel ($n = 55$) of zonder contextherstel ($n = 50$). Over het algemeen was de correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid zwak bij zowel kiezers als niet-kiezers. Om te onderzoeken of leeftijd hierbij een rol speelde, hebben we afzonderlijk de correlaties berekend voor deelnemers tot dertig en veertig jaar oud en voor deelnemers boven de veertig en vijftig jaar oud (zie ook Martschuk et al., 2019). Uit deze analyses bleek dat de correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid sterk was bij kiezers tot veertig jaar oud, maar zwak bij kiezers boven de veertig jaar oud. Bovendien was er bij kiezers in de experimentele conditie met contextherstel een medium positieve associatie tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid, maar bij kiezers in de conditie zonder contextherstel een medium negatieve associatie. Zoals verwacht was de correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij niet-kiezers zwak, ongeacht de contextconditie en de leeftijd van de deelnemer.

3.2.2 *Thijssen en Van Amelsvoort (2016)*

In deze studie werden deelnemers toegewezen aan twee groepen op basis van hun leeftijd (25 tot 50 jaar oud versus 65 tot 86 jaar oud; $N = 109$, 61 vrouwen, leeftijdscategorie = 17-86, $M_{\text{leeftijd}} = 40,7$, $Mdn_{\text{leeftijd}} = 45$). De resultaten kwamen redelijk overeen met de resultaten van het onderzoek van Eigenhuis en Van Amelsvoort (2015). Wederom was de correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid zwak bij zowel kiezers als niet-kiezers wanneer leeftijd buiten beschouwing werd gelaten. Vervolgens hebben we afzonderlijk de correlaties berekend voor deelnemers tot dertig en veertig jaar oud en voor deelnemers boven de veertig, zestig en zeventig jaar oud. Uit deze analyses bleek een medium effectgrootte voor kiezers tot dertig jaar oud en een grote effectgrootte voor kiezers tot veertig jaar oud. De correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid was zwak bij deelnemers die ouder waren dan veertig of zestig jaar⁵. Wederom en

⁴ De studies waren niet ontworpen met het doel om dit soort analyses uit te voeren.

⁵ Bij kiezers ouder dan zeventig jaar was de effectgrootte medium. De steekproefgrootte van deze groep was echter zeer klein ($n = 12$).

zoals verwacht was de correlatie tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij niet-kiezers zwak, ongeacht de leeftijd van de deelnemer⁶.

Tabel 3. Punt-biseriële correlaties tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij kiezers en niet-kiezers met p-waarden en steekproefgrootten berekend voor twee studies

	Eigenhuis & Van Amelsvoort (2015)			Thijssen & Van Amelsvoort (2016)		
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>n</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>n</i>
Kiezers						
totaal	0,04	0,779	52	0,13	0,389	44
tot 30 jaar oud	0,36	0,128	19	0,27	0,390	12
tot 40 jaar oud	0,36	0,114	21	0,37	0,148	17
41 jaar oud en ouder	-0,18	0,348	31	0,02	0,924	27
51 jaar oud en ouder	0,08	0,772	15			
61 jaar oud en ouder				0,05	0,796	26
71 jaar oud en ouder				0,25	0,429	12
met contextherstel	0,26	0,165	30			
zonder contextherstel	-0,26	0,238	22			
Niet-kiezers						
totaal	0,07	0,608	53	0,13	0,426	41
tot 30 jaar oud	0,01	0,969	18	< 0,01	> 0,999	16
tot 40 jaar oud	0,09	0,692	23	-0,01	0,979	26
41 jaar oud en ouder	0,03	0,882	30	0,34	0,212	15
51 jaar oud en ouder	0,07	0,780	18			
61 jaar oud en ouder				0,40^a	0,175	13
met contextherstel	< 0,01	> 0,999	25			
zonder contextherstel	0,14	0,481	28			

Toelichting. Schuingedrukte correlaties geven medium effectgrootten aan; dikgedrukte correlaties geven grote effectgrootten aan. Een leeg vlak geeft aan dat er voor deze leeftijdsgroep geen data zijn.

^a De tabel bevat geen *r* voor de leeftijdsgroep van zeventig jaar oud en ouder vanwege de kleine steekproefgrootte (*n* = 6).

6 Met uitzondering van niet-kiezers ouder dan zestig jaar. Maar ook van deze groep was de steekproefgrootte zeer klein (*n* = 13).

4 Discussie

We onderzochten op twee manieren hoe sterk het verband is tussen subjectieve zekerheid na een confrontatie en de accuraatheid bij confrontaties die volgens Nederlandse protocollen werden uitgevoerd: we deden een nieuwe experimentele studie en her-analyseerden twee eerdere volgens Nederlandse protocollen uitgevoerde studies. Zoals verwacht was er in onze studie een sterk verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid bij positieve identificaties. Uit de her-analyse (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015; Thijssen & Van Amelsvoort, 2016) kwam een sterk effect naar voren bij positieve identificatiebeslissingen door deelnemers tot veertig jaar oud. Deze bevindingen zijn in lijn met de uitgebreide internationale literatuur over het verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid en met nieuwe inzichten in de mogelijke invloed van leeftijd op dit verband.

In onze experimentele studie was het verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid sterk bij positieve identificatiebeslissingen. Verschillende methoden van data-analyse (correlatie, kalibratie, karakteristiekenanalyses, Bayesiaanse methodiek) leidden alle tot deze conclusie. Het verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid was zwak bij negatieve identificatiebeslissingen. Dit zijn veelvoorkomende bevindingen in onderzoek naar ooggetuigenidentificaties (bijv. Sauerland & Sporer, 2009; Sporer et al., 1995; Weber & Wells, 2006; Wixted et al., 2016). Belangrijk is dat onze bevindingen aantoonde dat de uitgebreide instructies en waarschuwingen die de Nederlandse politie gebruikt (zie bijlage C) niet volledig voorkomen dat identificaties met een lage mate van subjectieve zekerheid worden gemaakt. Ons onderzoek toonde ook aan dat deze identificaties met een lage subjectieve zekerheid een lagere kans hebben om accuraat te zijn dan identificaties met een gemiddelde of hoge mate van subjectieve zekerheid. Onze bevindingen bevestigen dus dat het waardevol is om na positieve identificatiebeslissingen te vragen naar subjectieve zekerheidsoordelen.

De resultaten van de her-analyses van de twee volgens Nederlandse confrontatieprotocollen uitgevoerde studies sloten aan bij de bevindingen van onze eigen studie, maar het algemene patroon van de resultaten was complexer. In beide bestaande studies had leeftijd invloed op de correlatie tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid bij positieve beslissingen (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015; Thijssen & Van Amelsvoort, 2016). De effectgrootte was groot bij deelnemers van veertig jaar oud of jonger, maar het verband tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid verdween bij deelnemers tussen de 41 en 60 jaar oud. Bij deelnemers tussen de 71 en 86 jaar oud was

de effectgrootte medium (Thijssen & Van Amelsvoort, 2016). Het aantal positieve identificatiebeslissingen in deze laatste groep was echter wel vrij klein. Dit patroon van resultaten vertoont een sterke gelijkenis met de resultaten van een Duits veldonderzoek dat zowel correlatie- als kalibratieanalyses bevatte voor deelnemers tussen de 15 en 83 jaar oud (Martschuk et al., 2019). Desondanks moeten onze bevindingen met de nodige voorzichtigheid worden benaderd, aangezien de steekproefgrootten per leeftijdsgroep zeer klein waren. Verder liet een ander experiment met 2.670 deelnemers tussen 18 en 95 jaar geen negatieve effecten van leeftijd op de samenhang tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid zien voor eerlijke opstellingen (Colloff et al., 2017). Meer onderzoek is nodig om sluitende conclusies te kunnen trekken over de invloed van leeftijd op het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid.

Een ander opvallend resultaat van de her-analyse was dat, als alle leeftijdsgroepen werden meegenomen, er een medium positieve correlatie was tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid bij deelnemers die een positieve identificatiebeslissing namen in de experimentele conditie met contextherstel ($r(29) = 0,26$; Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015). De correlatie bij deelnemers in de conditie zonder contextherstel was juist medium *negatief* ($r(21) = -0,26$). Andere experimentele studies naar het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid en de invloed van contextherstel leverden tegenovergestelde resultaten op. Zo werd in één studie een medium correlatie gevonden tussen subjectieve zekerheid achteraf en accuraatheid bij positieve identificatiebeslissingen die werden genomen in een experimentele conditie met een gestructureerd interview (d.w.z. *zonder* contextherstel; $r(19) = 0,33$) en een zwakke correlatie in een conditie met een Cognitief Interview (d.w.z. *met* contextherstel, $r(24) = 0,11$; Gwyer & Clifford, 1997). In een experimenteel onderzoek naar gezichtsherkenning werd eveneens een sterke correlatie gevonden tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid als de waarnemings- en testomstandigheden verschillend waren (d.w.z. *zonder* contextherstel, $r(80) = 0,42$), maar een zwakke correlatie als de waarnemings- en testomstandigheden identiek waren (d.w.z. *met* contextherstel, $r(80) = 0,05$; Wong & Read, 2011)⁷. Een mogelijke verklaring voor dit voordeel van het *niet*-inzetten van contextherstel is dat contextherstel wellicht leidt tot een sterker gevoel van herkenning en gemak bij een identificatiebeslissing, zelfs als die beslissing niet klopt (Blake & Castel, 2019; Koriati, 1997).

Hoe zijn de hiervoor genoemde resultaten over de invloed van contextherstel te rijmen met de bevindingen van dit onderzoek? Een mogelijke verklaring is dat leeftijd niet evenredig verdeeld was over de twee contextconditiegroepen. De groep zonder contextherstel bevatte relatief meer deelnemers die een positieve identificatiebeslissing namen en ouder waren dan veertig jaar (15 van de 22; 68%) dan de groep met contextherstel (16 van de 30; 53%). De steekproefgrootte per experimentele conditie was te

7 Andere experimentele studies naar de invloed van contextherstel op identificatieprestaties bevatten ofwel geen differentiële analyses van de contextcondities (Brown, 2003; Memon, Hope, Bartlett & Bull, 2002; Searcy, Bartlett, Memon & Swanson, 2001; Wilcock, Bull & Vrij, 2007) ofwel geen metingen van subjectieve zekerheid (Clifford & Gwyer, 1999).

klein voor afzonderlijke analyses van elke leeftijdsgroep en contextconditie. Kortom, vanwege versturende factoren in de studie en het gebrek aan statistische kracht konden we geen harde conclusies trekken over het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid in het onderzoek van Eigenhuis en Van Amelsvoort (2015).

4.1 Beperkingen

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Door de coronapandemie was de steekproef van kiezers kleiner dan oorspronkelijk gepland. Dit zou gevolgen kunnen hebben voor de stabiliteit van de kalibratielijnen bij het samenvoegen van de data tot vijf zekerheidscategorieën, zoals we aanvankelijk van plan waren. Om dit probleem te onderwerpen, hebben we in navolging van eerder onderzoek (Flowe et al., 2017; Sauerland et al., 2018) de data samengevoegd tot drie zekerheidscategorieën om de stabiliteit van de kalibratielijnen te waarborgen met de beschikbare steekproefgrootte. Alsnog was het aantal deelnemers in de laagste zekerheids categorie (0-60%) zeer klein ($n = 9$). Hoewel nadelig voor statistische analyses is een klein aantal selecties met (zeer) lage subjectieve zekerheidsoordelen zeer wenselijk om te voorkomen dat onschuldige verdachten worden aangewezen. Ook was dit wellicht een gevolg van de uitgebreide instructies en waarschuwingen die getuigen in Nederland ontvangen (zie bijlage C). Belangrijk om te vermelden is dat de subjectieve zekerheidsoordelen alsnog veel variatie vertoonden en dat er voldoende deelnemers waren die achteraf een medium of hoge mate van subjectieve zekerheid aangaven.

De her-analyse van de bestaande Nederlandse studies werd beperkt door de kleine steekproefgrootten in beide studies en de verstoring tussen contextherstel en leeftijd in één van de studies (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015). Hierdoor moesten we onze analyse beperken tot het berekenen van correlatiecoëfficiënten. De statistische kracht was echter onvoldoende om deze coëfficiënten met elkaar te vergelijken of om meer geavanceerde methoden toe te passen, zoals kalibratie- of karakteristiekenanalyses. Deze beperkingen, in combinatie met de versturende factoren van leeftijd en contextherstel, maakten het moeilijk om conclusies over de samenhang tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid uit één van de bestaande studies te trekken (Eigenhuis & Van Amelsvoort, 2015). Uit de her-analyse van de tweede studie (Thijssen & Van Amelsvoort, 2016) kwam een sterk positief verband naar voren tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid bij positieve identificatiebeslissingen.

4.2 Aanbevelingen voor theorie en praktijk

Onze resultaten tonen aan dat subjectieve zekerheid achteraf een waardevolle indicatie kan geven van de accuraatheid van positieve identificatiebeslissingen bij confrontaties uitgevoerd volgens Nederlandse protocollen. We raden aan om de relevante Nederlandse richtlijnen voor identificatieprocedures aan te passen op basis van deze bevindingen. In het bijzonder raden we aan om de instructie toe te voegen dat aan volwassen getuigen

na een positieve identificatiebeslissing onmiddellijk moet worden gevraagd naar hun gevoel van zekerheid over die beslissing. Subjectieve zekerheidsoordelen die door kinderen of bij negatieve identificatiebeslissingen worden gegeven, geven geen waardevolle indicatie van de accuraatheid van de beslissing. Volwassen getuigen moeten onmiddellijk na hun identificatiebeslissing, zonder eerst feedback te krijgen, een subjectief zekerheidsoordeel geven op een schaal van 0-100%. Bijlage A bevat een concept van de *Richtlijnen meervoudige fotobewijsconfrontatie* met de voorgestelde wijzigingen (geel gemarkeerd). We zullen deze wijzigingen aanbrengen in alle richtlijnen voor verschillende confrontatievormen (videoconfrontatie, confrontatie in persoon enzovoort).

Om subjectieve zekerheid achteraf in de context te plaatsen voor rechercheurs, advocaten, officieren van justitie en rechters, adviseren we een aanvulling op het proces-verbaal voor confrontaties (zie bijlage D voor de huidige versie van dit proces-verbaal en onze versie met voorgestelde wijzigingen, geel gemarkeerd). In de aanvulling moet duidelijk staan dat een subjectief zekerheidsoordeel slechts één stukje informatie is bij het beoordelen van een identificatiebeslissing. Het is belangrijk om te vermelden dat het laten meewegen van subjectieve zekerheid achteraf niets verandert aan de rol van factoren waarvan is vastgesteld dat ze invloed hebben op confrontatieprestaties (zie bijv. Sauerland, Tupper & Sagana, 2022; Van Amelsvoort, 2018; Van Koppen & Horselenberg, 2017, over deze factoren). Als – en alleen als – de confrontatie geheel correct is verlopen (d.w.z. alleen als er geen serieuze beperkingen waren die de betrouwbaarheid van de confrontatie konden beïnvloeden), heeft een identificatiebeslissing die met een hoge mate van subjectieve zekerheid is genomen een hogere diagnostische waarde dan een beslissing die met een lagere mate van subjectieve zekerheid is genomen. Met andere woorden: de kans dat een positieve identificatiebeslissing correct is, is groter bij een zekere getuige dan bij een minder zekere getuige.

Advocaten kunnen hier bezwaar tegen hebben en stellen dat de rechter een identificatiebeslissing alleen als bewijs mag accepteren als die met 100% subjectieve zekerheid is genomen. Confrontatiebeslissingen die met minder dan 100% subjectieve zekerheid zijn genomen, zouden dan moeten worden verworpen. Wij raden een andere aanpak aan. Als de kalibratie perfect is, moet 90% van de getuigen met een subjectief zekerheidsoordeel van 90% accuraat zijn, 80% van de getuigen met een subjectief zekerheidsoordeel van 80% enzovoort. De Bayesiaanse analyses in dit onderzoek illustreren ook de verschillen in de diagnostische waarde van positieve identificatiebeslissingen die met hoge versus lage subjectieve zekerheid zijn genomen (zie figuur 4). In onze experimentele studie waren selecties met een hoge mate van subjectieve zekerheid zeer accuraat (95%), zelfs bij een *base rate* (de kans dat de verdachte de dader was) van 10%. Bij deze *base rate* waren identificaties met een lage mate van subjectieve zekerheid ook diagnostisch voor schuld, maar vaker incorrect (een accuraatheid van 72%; zie Wixted & Wells, 2017; Wixted et al., 2016, voor vergelijkbare resultaten). Uit zowel de kalibratie- als de Bayesiaanse analyses bleek dat subjectieve zekerheid achteraf informatie kan geven over hoe de identificatiebeslissing moet worden *meegewogen*. Rechercheurs en

rechters kunnen deze informatie combineren met de diagnostische waarde van het andere bewijs in een bepaalde zaak. Bovendien kan een subjectief zekerheidsoordeel nuttig zijn bij het toekennen van diagnostische waarde aan de confrontatiebeslissingen van verschillende getuigen, mits die getuigen zowel het delict als de geselecteerde personen in de confrontatie onder vergelijkbare omstandigheden hebben waargenomen.

Een ander mogelijk bezwaar van advocaten en specialisten die werkzaam zijn op dit gebied is dat onze conclusies misschien alleen opgaan als de kalibratie perfect is. Veel studies in de literatuur maken melding van groepen getuigen die te zeker of te onzeker van hun beslissing waren. Deze kleine afwijkingen van een perfecte kalibratie doen echter niet af aan het nut van subjectieve zekerheid achteraf als hulpmiddel om de diagnostische waarde van een identificatiebeslissing in te schatten. Zolang (zeer) zekere getuigen een grotere kans hebben om accurate beslissingen te nemen dan minder zekere getuigen, geeft subjectieve zekerheid in de praktijk een indicatie van de kans dat een confrontatiebeslissing accuraat is. Omgekeerd is het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid *niet* nuttig bij getuigen die alle geselecteerde personen afwijzen, omdat de kalibratielijn dan vlak is. Dit betekent dat de accuraatheid stabiel blijft bij verschillende maten van subjectieve zekerheid (laag, gemiddeld en hoog) en de subjectieve zekerheidsoordelen dus geen bruikbare informatie geven over de accuraatheid van deze getuigen. Bij kiezers kan subjectieve zekerheid wél gebruikt worden als een van de stukjes informatie naast het andere bewijs in een zaak.

Specialisten die werkzaam zijn op dit gebied uiten dikwijls de zorg dat groepsstatistieken niets zeggen over individuele confrontatiebeslissingen, omdat individuen uniek zijn. De volgende vergelijking met een hypothetische medische situatie illustreert waarom groepsstatistieken relevant zijn voor individuele gevallen (zie ook Lilienfeld, Ritschel, Lynn, Cautin & Latzman, 2013). Stel, een patiënt heeft onlangs een ernstige longembolie gehad. Er bestaan twee behandelingsopties met vergelijkbare bijwerkingen. Volgens onderzoeken met controlegroepen zijn de overlevingskansen bij behandeling A 85% en bij behandeling B 60%. De beredenering dat groepsstatistieken irrelevant zijn voor deze individuele patiënt wekt ten onrechte de suggestie dat de patiënt geen goede reden heeft om behandeling A te verkiezen boven behandeling B. Er is geen garantie dat de patiënt het zal overleven met behandeling A, maar de kansen zijn groter dan bij behandeling B. Deze logica gaat ook op in een juridische context. Er is geen garantie dat een zeer zekere getuige een correcte identificatiebeslissing heeft genomen. Maar de kans dat deze getuige een correcte beslissing heeft genomen, is groter dan bij een zeer onzekere getuige – mits de confrontatie geheel correct is verlopen.

4.3 Conclusie en toekomstig onderzoek

Onze bevindingen wijzen erop dat het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid, dat veelvuldig is vastgesteld in internationaal onderzoek, ook bestaat in de context van Nederlandse identificatieprocedures. Dit is een belangrijke bevinding

omdat het doet vermoeden dat de uitkomsten van veel in andere landen uitgevoerde studies waarschijnlijk ook op Nederlandse ooggetuigenidentificaties van toepassing zijn, en dus kunnen worden gebruikt voor Nederlandse richtlijnen. Hoewel de steekproefgrootten te klein waren voor een statistische vergelijking tussen jongere en oudere volwassenen, bleek bijvoorbeeld uit zowel onze eigen experimentele studie als de her-analyses van bestaande studies dat het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid zwakker is bij volwassenen ouder dan veertig jaar. Dit sluit aan bij een eerder onderzoek (Martschuk et al., 2019). Deze bevinding moet worden gerepliceerd voordat ze kan worden toegepast op onze interpretatie van de subjectieve zekerheid van getuigen in echte zaken. Maar als het uiteindelijk een robuust resultaat blijkt te zijn, kan worden overwogen om het in de Nederlandse richtlijnen te verwerken, zelfs als de informatie voortkomt uit onderzoeken die niet specifiek volgens Nederlandse confrontatieprotocollen zijn uitgevoerd. Hoewel wij in dit onderzoek geen andere schattingsvariabelen hebben onderzocht, zal naar verwachting steeds vaker onderzoek worden gedaan naar de invloed van schattingsvariabelen op de sterkte van het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid (bijv. Sauerland et al., 2019; Palmer et al., 2013). Naarmate meer kennis beschikbaar komt over het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid, kunnen de bevindingen van zulk onderzoek worden meegenomen in Nederlandse protocollen en juridische besluitvorming.

Literatuurlijst

- A.G. van Amelsvoort (2018). Handleiding confrontatie (10^e, herziene druk). Den Haag: Sdu.
- P. Bender, P.E. Riks, F.W.M. van Straelen, A.G. van Amelsvoort, W.A. Wagenaar, J.A. Blauw, A. Mackaaij & J.G. Wesselink (1992). *Rapport identificatie van personen door ooggetuigen (RAC-werkgroep Identificatie)*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- A.B. Blake & A.D. Castel (2019). 'Memory and availability-biased metacognitive illusions for flags of varying familiarity'. *Memory & Cognition*, 47, 365-382. doi:10.3758/s13421-018-0872-y.
- B.H. Bornstein, K.A. Deffenbacher, S.D. Penrod & E.K. McGorty (2012). 'Effects of exposure time and cognitive operations on facial identification accuracy: A meta-analysis of two variables associated with initial memory strength'. *Psychology, Crime & Law*, 18, 473-490. doi:10.1080/1068316X.2010.508458.
- N. Brackmann, M. Sauerland & H. Otgaar (2019). 'Developmental trends in lineup performance: Adolescents are more prone to innocent bystander misidentifications than children and adults'. *Memory and Cognition*, 47, 428-440. doi:10.3758/s13421-018-0877-6.
- N. Brewer (2006). 'Uses and abuses of eyewitness identification confidence'. *Legal and Criminological Psychology*, 11, 3-23. doi:10.1348/135532505X79672.
- N. Brewer, A. Keast & A. Rishworth (2002). 'The confidence-accuracy relationship in eyewitness identification: The effects of reflection and disconfirmation on correlation and calibration'. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 8, 44-56. doi:10.1037/1076-898x.8.1.44.
- N. Brewer & G.L. Wells (2006). 'The confidence-accuracy relationship in eyewitness identification: effects of lineup instructions, foil similarity, and target-absent base rates'. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 12, 11-30. doi:10.1037/1076-898x.12.1.11.
- J.M. Brown (2003). 'Eyewitness memory for arousing events: putting things into context'. *Applied Cognitive Psychology*, 17, 93-106. doi:10.1002/acp.848.

T.A. Busey & G.R. Loftus (2007). 'Cognitive science and the law'. *Trends in Cognitive Sciences*, 11, 111-117.

S.D. Charman & V. Quiroz (2016). 'Blind sequential lineup administration reduces both false identifications and confidence in those false identifications'. *Law and Human Behavior*, 40, 477-87. doi:10.1037/lhb0000197.

S.D. Charman, G.L. Wells & S.W. Joy (2011). 'The dud effect: adding highly dissimilar fillers increases confidence in lineup identifications'. *Law and Human Behavior*, 35, 479-500. doi:10.1007/s10979-010-9261-1.

S.A. Christianson, J. Goodman & E.F. Loftus (1992). 'Eyewitness memory for stressful events: Methodological quandaries and ethical dilemmas'. *The handbook of emotion and memory: research and theory* (p. 217-241). Lawrence Erlbaum Associates.

S.E. Clark & G.L. Wells (2008). 'On the diagnosticity of multiple-witness identifications'. *Law and Human Behavior*, 32, 406-422. doi:10.1007/s10979-007-9115-7.

B.R. Clifford & P. Gwyer (1999). 'The effects of the cognitive interview and other methods of context reinstatement on identification'. *Psychology, Crime & Law*, 5, 61-80. doi:10.1080/10683169908414994.

J. Cohen (1988). *Statistical power analysis for the behavioural sciences*. Hillside, NJ: Earlbaum.

M.F. Colloff, K.A. Wade & D. Strange (2016). 'Unfair lineups make witnesses more likely to confuse innocent and guilty suspects'. *Psychological Science*, 27, 1227-1239. doi:10.1177/0956797616655789.

M.F. Colloff, K.A. Wade, J.T. Wixted & E.A. Maylor (2017). 'A signal-detection analysis of eyewitness identification across the adult lifespan'. *Psychology and Aging*, 32, 243-258. doi:org/10.1037/pag0000168.

G. Davies & L. Griffiths (2008). 'Eyewitness identification and the English courts: A century of trial and error'. *Psychiatry, Psychology and Law*, 15, 435-449. doi:10.1080/13218710802101605.

A.N. Doob & H.M. Kirshenbaum (1973). 'Bias in police lineups — partial remembering'. *Journal of Police Science and Administration*, 18, 287-293.

A.B. Douglass & N. Steblay (2006). 'Memory distortion in eyewitnesses: A meta-analysis of the post-identification feedback effect'. *Applied Cognitive Psychology*, 20, 859-869. doi:org/10.1002/acp.1237.

-
- P. Eigenhuis & A.G. van Amelsvoort (2015). 'Context, een bijdrage aan herkenning? Een onderzoek naar de bijdrage van het tonen van de context bij meervoudige statische videobewijsconfrontatie'. *Expertise en Recht*, 2015-2, 43-50.
- R.J. Fitzgerald & H.L. Price (2015). 'Eyewitness identification across the life span: A meta-analysis of age differences'. *Psychological Bulletin*, 141, 1228-1265. doi:10.1037/bul0000013.
- H.D. Flowe, M.F. Colloff, N. Karoğlu, K. Zelek, H. Ryder, J.E. Humphries & M.K.T. Takarangi (2017). 'The effects of alcohol intoxication on accuracy and the confidence-accuracy relationship in photographic simultaneous line-ups'. *Applied Cognitive Psychology*, 31, 379-391. doi:10.1002/acp.3332.
- S.M. Greathouse & M.B. Kovera (2009). 'Instruction bias and lineup presentation moderate the effects of administrator knowledge on eyewitness identification'. *Law and Human Behavior*, 33, 70-82. doi:10.1007/s10979-008-9136-x.
- P. Gwyer & B.R. Clifford (1997). 'The effects of the cognitive interview on recall, identification, confidence and the confidence/accuracy relationship'. *Applied Cognitive Psychology*, 11, 121-145. doi:10.1002/(SICI)1099-0720(199704)11:2<121::AID-ACP443>3.0.CO;2-L.
- A. Keast, N. Brewer & G.L. Wells (2007). 'Children's metacognitive judgments in an eyewitness identification task'. *Journal of Experimental Child Psychology*, 97, 286-314. doi:10.1016/j.jecp.2007.01.007.
- J.H. Kerstholt & A.G. van Amelsvoort (1997). *Een vergelijking van confrontatiemethoden: Oslo, video en foto's* (TNO-rapport TM-97-0026). Ministerie van Justitie Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- J.H. Kerstholt, A.G. van Amelsvoort & E.R. Koster (1998). *Optimalisatie van daderherkenning met videoconfrontaties: effecten van instructie en aanbiedingstijd*. (TNO-rapport TM-98-C069). Ministerie van Justitie Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- P.J. van Koppen & R. Horselenberg (2017). Identificatie. In: P.J. van Koppen, J.W. de Keijser, R. Horselenberg & M. Jelicic (eds.), *Routes van het recht* (p. 283-334). Boom Juridische uitgevers.
- P.J. van Koppen & E.M. van der Horst (2006). 'De simpele logica van getuigenconfrontaties'. *Nederlandse Jurisprudentie*, 788-795.

- A. Koriat (1997). 'Monitoring one's own knowledge during study: a cue-utilization approach to judgments of learning'. *Journal of Experimental Psychology: General*, 126, 349-370. doi:10.1037//0096-3445.126.4.349.
- S.O. Lilienfeld, L.A. Ritschel, S.J. Lynn, R.L. Cautin & R.D. Latzman (2013). 'Why many clinical psychologists are resistant to evidence-based practice: Root causes and constructive remedies'. *Clinical Psychology Review*, 33, 883-900. doi:10.1016/j.cpr.2012.09.008.
- E. Lindemans (Director). (2019). *Ik heb het niet gedaan* [Documentary]. BNNVARA. Retrieved from <https://www.2doc.nl/documentaires/series/2doc/2019/januari/ik-heb-het-niet-gedaan.html>.
- R.C.L. Lindsay, N. Kalmset, J. Leung, M.I. Bertrand, J.D. Sauer & M. Sauerland (2013). 'Confidence and accuracy of lineup selections and rejections: Postdicting rejection accuracy with confidence'. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 2, 179-184. doi:10.1016/j.jarmac.2013.06.002.
- D.S. Lindsay, E. Nilssen & J.D. Read (2000). 'Witnessing-condition heterogeneity and witnesses' versus investigators' confidence in the accuracy of witnesses' identification decisions'. *Law and Human Behavior*, 24, 685-697. doi:10.1023/a:1005504320565.
- N. Martschuk, S.L. Sporer & M. Sauerland (2019). 'Confidence of older eyewitnesses: Is it diagnostic of identification accuracy?' *Open Psychology*, 1, 132-151. doi:10.1515/psych-2018-0010.
- C.A. Meissner & J. Brigham (2001). 'Thirty years of investigating the own-race bias in memory for faces: A meta-analytic review'. *Psychology, Public Policy, and Law*, 7, 3-35. doi:10.1037/1076-8971.7.1.3.
- A. Memon, L. Hope, J. Bartlett & R. Bull (2002). 'Eyewitness recognition errors: the effects of mugshot viewing and choosing in young and old adults'. *Memory & Cognition*, 30, 1219-1227. doi:10.3758/BF03213404.
- A. Memon, L. Hope & R. Bull (2003). 'Exposure duration: Effects on eyewitness accuracy and confidence'. *British Journal of Psychology*, 94, 339-354. doi:10.1348/000712603767876262.
- L. Mickes (2015). 'Receiver operating characteristic analysis and confidence-accuracy characteristic analysis in investigations of system variables and estimator variables that affect eyewitness memory'. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 4, 93-102. doi:10.1016/j.jarmac.2015.01.003.

-
- N. Olsson (2000). 'A comparison of correlation, calibration, and diagnosticity as measures of the confidence-accuracy relationship in witness identification'. *Journal of Applied Psychology*, 85, 504-511. doi:10.1037/0021-9010.85.4.504.
- M.A. Palmer, N. Brewer, N. Weber & A. Nagesh (2013). 'The confidence-accuracy relationship for eyewitness identification decisions: Effects of exposure duration, retention interval, and divided attention'. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 19, 55-71. doi:10.1037/a0031602.
- M.R. Phillips, B.D. McAuliff, M.B. Kovera & B.L. Cutler (1999). 'Double-blind photoarray administration as a safeguard against investigator bias'. *Journal of Applied Psychology*, 84, 940-951. doi:10.1037/0021-9010.84.6.940.
- J.D. Read (1995). 'The availability heuristic in person identification: The sometimes misleading consequences of enhanced contextual information'. *Applied Cognitive Psychology*, 9, 91-121. doi:10.1002/acp.2350090202.
- M. Sauerland, N.J. Broers & K. van Oorsouw (2019). 'Two field studies on the effects of alcohol on eyewitness identification, confidence, and decision times'. *Applied Cognitive Psychology*, 33, 370-385. doi:10.1002/acp.3493.
- M. Sauerland, H. Otgaar, A. Krix & H. Merckelbach (2017). "'Ik weet het zeker, meneer de agent!'" Waarom subjectieve zekerheid veel zegt over de accuraatheid van een ooggetuigenidentificatie'. *Expertise en Recht*, 2017-5, 198-204.
- M. Sauerland, A. Sagana & S.L. Sporer (2012). 'Postdicting nonchoosers' eyewitness identification accuracy from photographic showups by using confidence and response times'. *Law and Human Behavior*, 36, 394-403. doi:10.1037/h0093926.
- M. Sauerland, A. Sagana, S.L. Sporer & J.T. Wixted (2018). 'Decision time and confidence predict choosers' identification performance in photographic showups'. *Plos one*, 13, e0190416. doi:10.1371/journal.pone.0190416.
- M. Sauerland & S.L. Sporer (2007). 'Post-decision confidence, decision time, and self-reported decision processes as postdictors of identification accuracy'. *Psychology, Crime & Law*, 13, 611-625. doi:10.1080/10683160701264561.
- M. Sauerland & S.L. Sporer (2009). 'Fast and confident: Postdicting eyewitness identification accuracy in a field study'. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 15, 46-62. doi:10.1037/a0014560.

M. Sauerland, N. Tupper & A. Sagana (2022). 'Een basishandleiding voor ooggetuigen-identificaties', p. 149-178. In H. Otgaar, M. Jelicic & H. Merkelbach (Eds.), *Inleiding in de Rechtspsychologie*. Paris: Zutphen.

T.M. Seale-Carlisle, M.F. Colloff, H.D. Flowe, W. Wells, J.T. Wixted & L. Mickes (2019). 'Confidence and response time as indicators of eyewitness identification accuracy in the lab and in the real world'. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 8, 420-428. doi:10.1016/j.jarmac.2019.09.003.

J.H. Searcy, J.C. Bartlett, A. Memon & K. Swanson (2001). 'Aging and lineup performance at long retention intervals: effects of metamemory and context reinstatement'. *The Journal of Applied Psychology*, 86, 207-214. doi:10.1037/0021-9010.86.2.207.

S.L. Sporer (1993). 'Eyewitness identification accuracy, confidence and decision-times in simultaneous and sequential lineups'. *Journal of Applied Psychology*, 78, 22-33. doi:10.1037/0021-9010.78.1.22.

S.L. Sporer, S. Penrod, D. Read & B. Cutler (1995). 'Choosing, confidence, and accuracy: A meta-analysis of the confidence-accuracy relation in eyewitness identification studies'. *Psychological Bulletin*, 118, 315-327. doi:10.1037/0033-2909.118.3.315.

N.K. Steblay, J.E. Dysart & G.L. Wells (2011). 'Seventy-two tests of the sequential lineup superiority effect: A meta-analysis and policy discussion'. *Psychology, Public Policy, and Law*, 17, 99-139. doi:10.1037/a0021650.

J. Thijssen & A.G. van Amelsvoort (2016). 'Ouder worden, van invloed op herkenning? Een onderzoek naar de invloed van veroudering op de prestaties bij fotobewijsconfrontaties'. *Expertise en Recht*, 2016-3, 102-114.

C.G. Tredoux (1998). Statistical inference on measures of lineup fairness. *Law and Human Behavior*, 22, 217-237. doi:10.1023/a:1025746220886.

C.G. Tredoux (1999). 'Statistical considerations when determining measures of lineup size and lineup bias'. *Applied Cognitive Psychology*, 13, 9-26. doi:10.1002/(sici)1099-0720(199911)13:1+<s9::aid-acp634>3.0.co;2-1.

W.A. Wagenaar & E.F. Loftus (1990). 'Ten cases of eyewitness identification: Logical and procedural problems'. *Journal of Criminal Justice*, 18, 291-319. doi:10.1016/0047-2352(90)90043-b.

N. Weber & N. Brewer (2004). 'Confidence-accuracy calibration in absolute and relative face recognition judgments'. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 10, 156-172. doi:10.1037/1076-898x.10.3.156.

N. Weber & N. Brewer (2006). 'Positive versus negative face recognition decisions: confidence, accuracy, and response latency.' *Applied Cognitive Psychology*, 20, 17-31. doi:10.1002/acp.1166.

G.L. Wells, M.B. Kovera, A.B. Douglass, N. Brewer, C.A. Meissner & J.T. Wixted (2020). 'Policy and procedure recommendations for the collection and preservation of eyewitness identification evidence.' *Law and Human Behavior*, 44, 3-36. doi:10.1037/lhb0000359.

G.L. Wells, M. Small, S. Penrod, R.S. Malpass, S.M. Fulero & C.A.E. Brimacombe (1998). 'Eyewitness identification procedures: Recommendations for lineups and photospreads.' *Law and Human Behavior*, 22, 603-647. doi:10.1023/A:1025750605807.

G.L. Wells, Y. Yang & L. Smalarz (2015). Eyewitness identification: Bayesian information gain, base-rate effect equivalency curves, and reasonable suspicion. *Law and Human Behavior*, 39, 99-122. doi:10.1037/lhb0000125.

R.A. Wilcock, R. Bull & A. Vrij (2007). 'Are old witnesses always poorer witnesses? Identification accuracy, context reinstatement, own-age bias.' *Psychology, Crime & Law*, 13, 305-316. doi:10.1080/10683160600822212.

J.T. Wixted, L. Mickes, J.C. Dunn, S.E. Clark & W. Wells (2016). 'Estimating the reliability of eyewitness identifications from police lineups.' *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 113, 304-309. doi:10.15168141121073/pnas.

J.T. Wixted & G.L. Wells (2017). 'The relationship between eyewitness confidence and identification accuracy: A new synthesis.' *Psychological Science in the Public Interest*, 18, 10-65. doi:10.1177/1529100616686966.

G. Wolters (2002). 'Herinneren door getuigen'. In: P.J. van Koppen, D.J. Helling, H. Merckelbach & H.F.M. Crombag (eds.), *Het recht van binnen* (p. 397-415). Kluwer BV, Deventer.

G. Wolters & G. Odinet (2010). 'Zijn zekere getuigen betrouwbare getuigen?' In: P.J. van Koppen, H. Merckelbach, M. Jelicic & J.W. de Keijser (eds.), *Reizen met mijn rechter* (p. 529-538). Wolters Kluwer Nederland BV.

C.K. Wong & J.D. Read (2011). 'Positive and negative effects of physical context reinstatement on eyewitness recall and identification.' *Applied Cognitive Psychology*, 25, 2-11. doi:10.1002/acp.1605.

I. Yaniv, J.F. Yates & J.K. Smith (1991). 'Measures of discrimination skill in probabilistic judgment.' *Psychological Bulletin*, 110, 611-617. doi:10.1037/0033-2909.110.3.611.

Begrippenlijst

Bewijsconfrontatie: ten behoeve van de bewijsvoering een getuige confronteren met een uit het onderzoek bekend geworden persoon.

Confrontatie: een persoon door een getuige laten observeren met het doel vast te stellen of de getuige die persoon herkent in relatie met een (strafbaar) feit.

Confrontatie in persoon: een confrontatie waarbij de geselecteerde personen *live* aanwezig zijn.

Confrontatieleider: gecertificeerd politiefunctionaris die de confrontatie leidt, de personen, foto's of videobeelden in de selectie selecteert, de eerlijkheid van de selectie toetst met behulp van testobservatoren, de (hulp)officier van justitie, de advocaat van de verdachte en zo mogelijk de rechter-commissaris, de getuige voorbereidt en instrueert, de getuigenbegeleider instrueert en dit alles verantwoordt in een proces-verbaal of rapport.

Fotoconfrontatie: een confrontatie waarbij de selectie bestaat uit foto's van de geselecteerde personen.

Getuigenbegeleider: een opsporingsambtenaar die niet op de hoogte is van de identiteit van de verdachte, de geselecteerde personen aan de getuige toont, een verklaring van de getuige afneemt en van dit alles een proces-verbaal opmaakt.

Schattingsvariabelen: variabelen die invloed kunnen hebben op identificatieprestaties waar de politie geen invloed op heeft, zoals het herkenningsvermogen van de getuige, de expositietijd, verlichtingssterkte en de afstand tussen de getuige en de dader tijdens het delict.

Sequentiële confrontatie: een confrontatie waarbij de geselecteerde personen één voor één worden getoond.

Simultane confrontatie: een confrontatie waarbij alle geselecteerde personen tegelijkertijd worden getoond.

Systeemvariabelen: variabelen die invloed kunnen hebben op identificatieprestaties waar de politie wel invloed op heeft, zoals de eerlijkheid van de selectie, de instructies en of de confrontatie dubbelblind wordt uitgevoerd.

Videoconfrontatie: een confrontatie waarbij de selectie bestaat uit videobeelden van de geselecteerde personen.

Bijlage A **Richtlijnen meervoudige fotobewijsconfrontatie met de voorgestelde aanpassingen** (geel gemarkeerd)

Richtlijnen meervoudige fotobewijsconfrontatie

1. Confrontatieleider

De confrontatie moet worden geleid door een daartoe door de korpschef of werkgever aangewezen ter zake deskundige ambtenaar van politie als bedoeld in art. 2 van de Politiewet 2012 of een daartoe aangewezen ter zake deskundige militair van de Koninklijke Marechaussee. De confrontatieleider wordt als zodanig aangemerkt wanneer hij in het bezit is van het certificaat of EVC-bewijs voor de opleiding B002381: Fotoconfrontatie Organiseren, Coördineren, Uitvoeren en Schrijven (FOCUS) van de Politieacademie.⁸

Getuigenbegeleider

Het tonen van de foto's aan de getuige moet worden gedaan door een getuigenbegeleider: een opsporingsambtenaar die niet weet welke foto van het confrontatiesubject is.

2. Als het uiterlijk van het confrontatiesubject significant afwijkt van het door de getuige(n) opgegeven signalement, moet niet tot confrontatie worden overgegaan, tenzij het verschil te verklaren is.

NB: bijvoorbeeld door de invloed van de omstandigheden bij het waarnemen en opslaan van het uiterlijk van de dader door de getuige, tussentijdse transformatie van het confrontatiesubject of benoemingsfouten door de getuige van postuur, haardracht, huidskleur, afkomst en/of achtergrond, enzovoort.

8 Daarmee gelijkgesteld zijn de voormalige kernopgaven 4300054, 43.3.03a en 43.3.40.

3. In een selectie mag maar één confrontatiesubject opgenomen zijn.
NB: als er sprake is van meerdere confrontatiesubjecten moeten er meerdere selecties worden gemaakt (zie ook punt 20).
4. De foto van het confrontatiesubject moet zo veel mogelijk overeenkomen met zijn uiterlijk ten tijde van het voorval.
5. Naast de foto van het confrontatiesubject moeten foto's in de selectie opgenomen worden van figuranten die gelijkenis vertonen met het uiterlijk van het confrontatiesubject qua gender, leeftijd, huidskleur, afkomst en/of achtergrond, gelaatskenmerken, haardracht en haarkleur.
De figuranten moeten het feit (redelijkerwijs) niet gepleegd kunnen hebben.
6. De fotoselectie moet bestaan uit minimaal zes en maximaal twaalf foto's. Alle foto's moeten:
 - kleurenfoto's of zwart-witfoto's zijn;
 - hetzelfde formaat en dezelfde lay-out hebben;
 - dezelfde beeldvulling hebben;
 - dezelfde kwaliteit hebben;
 - niet zichtbaar zijn voorzien van een uniek fotonummer en/of een plaatsnaam(-code).
7. In de selectie mogen niet meerdere foto's van dezelfde persoon opgenomen zijn.
8. De confrontatie wordt in beginsel sequentieel uitgevoerd.
Elke foto is voorzien van een nummer, oplopend vanaf 1. De volgorde waarin het confrontatiesubject en de figuranten in de selectie worden opgenomen, is willekeurig.
9. Er mogen geen suggestieve redenen zijn om een bepaalde foto in de selectie aan te wijzen.
Om dit te toetsen, moet de fotoselectie afzonderlijk worden getoond aan:
 - a) zo mogelijk de officier van justitie en de advocaat van het confrontatiesubject.
De confrontatie mag daardoor niet worden opgehouden
 - b) minimaal twee testobservatoren. Voor deze testobservatoren geldt dat zij:
 - zo veel mogelijk dezelfde kennis over afkomst en/of achtergrond moeten hebben als de getuige, voor wat betreft de door de getuige gegeven duiding van de dader;
 - van hetzelfde gender zijn als de getuige;
 - behoren tot de leeftijdscategorie van de getuige;
 - het confrontatiesubject en de figuranten niet mogen kennen;
 - tijdens de confrontatie geen contact mogen hebben met de getuige en de andere testobservator(en).

De testobservatoren moeten vooraf:

- in kennis worden gesteld van de aard van het feit;
- de brochure ‘Informatie voor de testobservator bij meervoudige fotobewijsconfrontatie’ lezen;
- in kennis worden gesteld van de relevante signalementkenmerken van de dader, zoals de getuige die eerder heeft opgegeven. Wanneer de getuige heeft meegewerkt aan het maken van een compositietekening, moet deze ook aan de testobservatoren worden getoond.

Als er voor de testobservatoren redenen zijn om iemand aan te wijzen, moet de fotoselectie worden herzien.

NB: als de aangewezen persoon een figurant is, kan zijn foto uit de selectie worden verwijderd (als er maar voldoende figuranten overblijven). De uiteindelijke selectie zal beoordeeld moeten zijn door minstens twee testobservatoren, die geen relevante aanmerkingen maakten.

10. De confrontatieleider moet vóór de confrontatie aan de getuige de vraag stellen of hij de bij het voorval waargenomen persoon daarna nog live of op een afbeelding heeft gezien.

NB: tot een confrontatie hoeft niet meer te worden overgegaan als de getuige na het voorval het confrontatiesubject heeft gezien in relatie met de politie of de zaak. Bijvoorbeeld:

- *aan de getuige is al een foto van het confrontatiesubject getoond;*
- *de getuige heeft het confrontatiesubject gezien in het politiebureau, de rechtbank of heeft hem aangewezen op straat;*
- *de getuige heeft foto's of videobeelden van het confrontatiesubject gezien in de (sociale) media.*

11. De getuige moet, voordat tot het tonen van de fotoselectie wordt overgegaan:

- de brochure ‘Informatie voor de getuige bij meervoudige fotobewijsconfrontatie’ lezen. Wanneer de getuige daartoe niet in staat is, moet de confrontatieleider de brochure op neutrale toon aan hem voorlezen;
- de confrontatieruimte bezichtigen;
- een demofotoselectie bekijken van twee foto's;
- bij gebruik van een monitor: een goede positie kiezen ten opzichte van de monitor.

12. Het tonen van de fotoselectie moet in een rustige omgeving gebeuren.

In de confrontatieruimte mogen zich geen andere personen bevinden dan de getuige, getuigenbegeleider, tolk en eventuele vertrouwenspersoon en/of advocaat van de getuige. De tolk, vertrouwenspersoon en advocaat moeten een zodanige positie innemen dat zij de foto's niet kunnen zien.

Als anderen ambtshalve de reacties van de getuige willen waarnemen, moeten zij gebruikmaken van een meekijkruimte, vanwaar ze via een confrontatiespiegel of audiovisueel systeem de confrontatie kunnen volgen.

13. Er moet worden vastgelegd welke foto's aan de getuige zijn getoond.
Deze gegevens en de getoonde foto's moeten worden bewaard zolang de strafzaak niet onherroepelijk is geëindigd en ter beschikking worden gehouden voor het onderzoek.
14. De getuige krijgt de fotoselectie slechts eenmaal te zien.
De tijdsduur van de confrontatie wordt daarbij beperkt tot maximaal vier seconden per foto.

Bij een sequentiële confrontatie met gebruik van een monitor wordt het volgende in beeld gebracht.

- 4 seconden: afbeelding politielogo.
- 2 seconden: zwart beeld.
- 4 seconden: tekst: *Fotoconfrontatie* (eventueel gevolgd door een letter).
- 4 seconden: tekst: *U krijgt nu eerst twee proeffoto's te zien.*
- 2 seconden: zwart beeld.
- x seconden: foto van de eerste proefpersoon.
- 3 seconden: zwart beeld.
- x seconden: foto van de tweede proefpersoon.
- 2 seconden: zwart beeld.
- 2 seconden: tekst: *Ter herinnering:* (boven in beeld).
- 5 seconden: tekst: *Ter herinnering: De kans bestaat dat de door u bedoelde persoon niet in de selectie voorkomt.*
- 1 seconde: tekst: *Ter herinnering:*
- 5 seconden: tekst: *Ter herinnering: Bij twijfel niemand aanwijzen!*
- 3 seconden: zwart beeld.
- 5 seconden: tekst: *Nu volgen de foto's van de geselecteerde personen.*
- 3 seconden: zwart beeld.
- 3 seconden: zwart beeld.
- x seconden: foto van de volgende geselecteerde persoon en volgnummer, enzovoort tot en met de als laatste geselecteerde persoon.
- 3 seconden: zwart beeld.
- 4 seconden: tekst: *Einde confrontatie.*

De cursief gedrukte teksten worden op het moment dat ze in beeld verschijnen met een neutrale commentaarstem voorgelezen.

15. De getuige mag op geen enkele wijze onder druk worden gezet om een foto aan te wijzen:
- laat niet merken of de confrontatie belangrijk is;
 - spreek geen aanmoedigingen uit;
 - leg op geen enkele wijze het accent op een bepaalde foto;
 - bij de sequentiële methode: geef niet aan uit hoeveel foto's de selectie bestaat.

-
16. De getuigenbegeleider moet tijdens het tonen van de foto's op de verbale en non-verbale reacties van de getuige letten. Hij kiest daartoe een zodanige positie in dat hij het gezicht van de getuige goed kan zien en kan waarnemen op welk moment welke foto aan de getuige wordt getoond.
17. De confrontatieleider moet een proces-verbaal of rapport opmaken waarin onder andere wordt omschreven:
- de voorbereiding, gevolgde werkwijze en procedure van de confrontatie;
 - het antwoord van de getuige op de vraag of hij degene die hij tijdens het voorval heeft gezien, daarna nog heeft gezien;
 - de door de officier van justitie en/of advocaat van het confrontatiesubject gemaakte opmerkingen over de selectie.
- De brochures waarvan de getuige en de testobservatoren kennis hebben genomen moeten als bijlagen bij dat proces-verbaal of rapport worden gevoegd.
18. De getuigenbegeleider moet een proces-verbaal opmaken waarin onder andere wordt omschreven:
- de werkwijze met betrekking tot het tonen van de foto's;
 - de tijdsduur tot het moment van wel of niet herkenning;
 - de verbale en non-verbale reacties van de getuige;
 - de woordelijke verklaring van de getuige over het wel of niet herkennen van een persoon als betrokkene bij het (strafbare) feit;
 - wanneer de getuige iemand heeft aangewezen:
 - de vraag aan de volwassen getuige en zijn antwoord hoe zeker hij is van zijn herkenning (op een schaal van 0 tot 100 procent);
 - de vraag aan de getuige en zijn antwoord of hij iemand in de getoonde selectie heeft herkend vanuit een andere situatie.
19. Wanneer er meerdere getuigen zijn:
- moeten de getuigen worden gescheiden;
 - mogen de getuigen niet worden geïnformeerd over resultaten van eerdere confrontaties;
 - moet iedere getuige worden begeleid en verhoord door een getuigenbegeleider die het confrontatiesubject en de figuranten niet kent en die niet betrokken is geweest bij eerdere confrontaties in dezelfde zaak;
 - moet voor iedere getuige een afzonderlijke selectie worden gemaakt, waarbij de foto van het confrontatiesubject en de foto's van de figuranten op een andere plaats in de selectie komen. Elke nieuwe selectie moet worden aangeduid met een letter. Zijn er meer dan drie getuigen, dan moet een *balanced design* worden gebruikt;
 - moeten per getuige andere testobservatoren worden ingezet, tenzij er tussen de getuigen geen onderlinge verschillen bestaan in hun kennis over afkomst en/of

achtergrond, gender, leeftijdscategorie en verklaring over het signalement van de dader;

- mag de tolk, vertrouwenspersoon of advocaat van een getuige geen bijstand verlenen bij confrontaties met de andere getuigen;
- mogen de getuige en zijn getuigenbegeleider, tolk, vertrouwenspersoon of advocaat gedurende de confrontaties geen contact hebben met de testobservatoren en de andere getuigen en hun getuigenbegeleiders, tolken, vertrouwenspersonen of advocaten. Wanneer er door omstandigheden tussen de confrontaties onderling contact kan zijn, moeten zij erop worden gewezen dat zij zich niet uitlaten over de confrontatie en het resultaat ervan (*geheimhoudingsplicht van art. 7 Wet politiegegevens*);
- moet aan de tweede, derde, enzovoort getuige worden gevraagd of er contact is geweest met een getuige (of zijn tolk, vertrouwenspersoon of advocaat) die eerder aan de confrontatie heeft meegewerkt en zo ja, welke gegevens er zijn uitgewisseld. De antwoorden moeten worden vermeld in het proces-verbaal van de confrontatie.

20. Wanneer er meerdere confrontatiesubjecten aan een getuige moeten worden getoond:

- moet er per confrontatiesubject één selectie met figuranten worden gemaakt;
- moet de grootte van elke selectie zoveel mogelijk worden beperkt tot het minimum (zes personen), als er meer dan twee confrontatiesubjecten zijn;
- moeten bij sequentiële confrontatievormen de afzonderlijke selecties worden samengevoegd en gemixt, zodat de getuige maar één reeks foto's te zien krijgt;
- mag van tevoren niet aan de getuige worden meegedeeld wie van welk aandeel in het (strafbare) feit wordt verdacht. Bij een eventuele herkenning zal de getuige zelf moeten aangeven welke rol die persoon bij het voorval speelde.

Bijlage B **Brochure meervoudige fotobewijsconfrontatie, informatie voor de testobservator**

Informatie voor de testobservator

U bent er al over geïnformeerd dat er een misdrijf heeft plaatsgevonden. Een getuige heeft iemand gezien die (waarschijnlijk) daarbij betrokken was. We hebben een onderzoek ingesteld en iemand gevonden die mogelijk door de getuige is gezien, maar dit is niet zeker.

Van deze persoon is een foto gemaakt. Die foto is opgenomen in een selectie met foto's van figuranten.

De getuige krijgt straks de foto's stuk voor stuk op een beeldscherm te zien.

Voordat we dat doen, willen we graag weten of wij een objectieve fotoselectie hebben gemaakt. Ik geef u straks het door de getuige verstrekte signalement en ik laat u de foto's zien.

Uw opdracht is om te kijken of er een of meer foto's uitspringen, bijvoorbeeld door verschil in uiterlijk van de persoon of de lay-out van de foto(s). Alleen wanneer dat zo is moet u het zeggen.

Ik laat u eerst een paar proeffoto's zien. U kunt dan bepalen op welke afstand u van het beeldscherm wilt zitten. Het gaat erom dat u de foto's zo goed mogelijk kunt zien.

U bent tot geheimhouding verplicht over de aan u getoonde foto's (*art. 7 Wet politiegegevens*).

Als u nog vragen heeft, kunt u die nu stellen.

Bijlage C Brochure meervoudige fotobewijsconfrontatie, informatie voor de getuige

Informatie voor de getuige

U bent getuige of slachtoffer geweest van een misdrijf en u heeft verteld dat u iemand heeft gezien die (mogelijk) daarbij betrokken was. Wij hebben een onderzoek ingesteld en er is een persoon gevonden die dit misdrijf gepleegd zou kunnen hebben, maar dit is niet zeker.

Van deze persoon is een foto gemaakt. Die foto is opgenomen in een selectie met foto's van personen die op hem of haar lijken. Dat zijn onschuldige burgers.

De foto's worden straks stuk voor stuk op een beeldscherm aan u getoond.

Als u de door u bedoelde persoon ziet, moet u dat onmiddellijk zeggen. U krijgt daarna nog enkele personen te zien.

Wij laten u eerst een paar proeffoto's zien, zodat u weet hoe politiefoto's eruitzien. U kunt dan ook bepalen op welke afstand u van het beeldscherm wilt zitten. Het gaat erom dat u de foto's zo goed mogelijk kunt zien.

Verder is het volgende van belang om te weten:

- de politieambtenaar die u begeleidt kent de getoonde personen niet en weet niet wie van het misdrijf wordt verdacht;
- het is en blijft moeilijk om een persoon te herkennen, ook al heeft u misschien eerder gezegd of gedacht dat u dat zou kunnen;
- als u twijfelt over een herkenning, moet u niemand aanwijzen;
- de kans bestaat dat de door u bedoelde persoon niet in de selectie zit;
- u bent tot geheimhouding verplicht over de aan u getoonde foto's (*art.7 Wet politiegegevens*).

Als u nog vragen heeft, kunt u die nu stellen.

Bijlage D Proces-verbaal tonen selectie meervoudige fotobewijs- confrontatie door getuigenbegeleider met de voorgestelde aanpassingen (geel gemarkeerd)

- Naam eenheid
- Naam district/dienst/team/afdeling

Proces-verbaal van tonen selectie bij meervoudige fotobewijsconfrontatie

De grijze vlakken in het proces-verbaal zijn rolmenu's of invulvelden.

PROCES-VERBAAL

Ik verbalisant, [Voorna(a)m(en) voluit, (Voorvoegsel(s)), Achternaam] verklaar het volgende:

Op [dagnaam] [datum] omstreeks [tijd] uur confronteerde ik als getuigenbegeleider op verzoek van de confrontatieleider [voorletters + naam], in [locatie confrontatie], de getuige,		
☐	Voornamen	: [Voornamen]
	Voorvoegsel	: [Voorvoegsel]
	Achternaam	: [Achternaam]
	Geboortedatum	: [Geboortedatum]
	Geboorteplaats	: [Geboorteplaats]
	Geboorteland	: [Geboorteland] <i>optioneel</i>
	Geslacht	: [Geslacht]
	Nationaliteit	: [Nationaliteit]
	Adres	: [Adres]
	Postcode	: [Postcode]
	Plaats	: [Plaats]
	Land	: [Land] <i>optioneel</i>
☐	Nummer	: [Nummer]

met een fotoselectie van [aantal] personen.
De selectie was gewaarmerkt als 'Confrontatie [letter]'. In de selectie waren geen foto's opgenomen van personen die ik kende.

☐	Anderstalige getuige
☐	De getuige achtte zichzelf niet in staat om in de Nederlandse taal te communiceren. <u>Zijn</u> taalkeuze was <u>[Taal]</u> .
☐	Ik communiceerde met <u>hem</u> in die taal, met <u>bijstand</u> van de in het Rbtv ingeschreven beëdigde tolk, <u>[Voorletters + Naam tolk en/of registratienummer]</u> .
☐	Ik communiceerde met <u>hem</u> in die taal, met <u>bijstand</u> van de niet beëdigde maar wel in de Uitwijklijst Wbtv ingeschreven tolk, <u>[Voorletters + Naam tolk]</u> . Tot de inzet van deze tolk was overgegaan, omdat <u>[motiveer deze inzet]</u> .
☐	Ik communiceerde met <u>hem</u> in die taal, met <u>bijstand</u> van de niet beëdigde en geregistreerde tolk <u>[Voorletters + Naam tolk]</u> . Tot de inzet van deze tolk was overgegaan, omdat <u>[motiveer deze inzet]</u> .
☐	De tolk heeft voorafgaand aan de inzet een <u>verklaring omtrent gedrag</u> overlegd.
☐	De tolk heeft vanwege de spoedeisendheid pas na de inzet een <u>verklaring omtrent gedrag</u> overlegd.
☐	Desondanks communiceerde ik met <u>hem</u> in het Nederlands, omdat bekend was dat <u>hij</u> de Nederlandse taal voldoende beheerste. <u>[Motiveer deze wetenschap]</u>
☐	De getuige achtte zichzelf in staat om in de Nederlandse taal te communiceren. Ik constateerde dat <u>hij</u> het Nederlands voldoende beheerste en communiceerde met <u>hem</u> in de Nederlandse taal.
☐	De getuige achtte zichzelf in staat om in de Nederlandse taal te communiceren. Ik constateerde dat <u>hij</u> het Nederlands onvoldoende beheerste. <u>Zijn</u> andere taalkeuze was <u>[Taal]</u> .
☐	Ik communiceerde met <u>hem</u> in die taal, met <u>bijstand</u> van de in het Rbtv ingeschreven beëdigde tolk, <u>[Voorletters + Naam tolk en/of registratienummer]</u> .
☐	Ik communiceerde met <u>hem</u> in die taal, met <u>bijstand</u> van de niet beëdigde maar wel in de Uitwijklijst Wbtv ingeschreven tolk, <u>[Voorletters + Naam tolk]</u> . Tot de inzet van deze tolk was overgegaan, omdat <u>[motiveer deze inzet]</u> .
☐	Ik communiceerde met <u>hem</u> in die taal, met <u>bijstand</u> van de niet beëdigde en geregistreerde tolk <u>[Voorletters + Naam tolk]</u> . Tot de inzet van deze tolk was overgegaan, omdat <u>[motiveer deze inzet]</u> .
☐	De tolk heeft voorafgaand aan de inzet een <u>verklaring omtrent gedrag</u> overlegd.
☐	De tolk heeft vanwege de spoedeisendheid pas na de inzet een <u>verklaring omtrent gedrag</u> overlegd.
☐	<u>[Vrije tekst voor bijzondere situaties, bijv. beslissing hovj bij geschil over taalkeuze en/of inzet tolk]</u>

☐	Bijstand getuige
	De getuige werd bijgestaan door <u>zijn</u>
☐	vertrouwenspersoon <u>[Voorletters, naam en achtergrond vertrouwenspersoon]</u> .
☐	advocaat <u>[Voorletters en naam advocaat]</u> .
☐	vertrouwenspersoon <u>[Voorletters, naam en achtergrond vertrouwenspersoon]</u> en <u>zijn</u> advocaat <u>[Voorletters en naam advocaat]</u> .

Confrontatie	
In de confrontatieruimte bevonden zich geen andere personen dan	
☐	de getuige en ik, verbalisant.
☐	de getuige, de <u>persoon</u> die <u>hem</u> bijstand <u>verleende</u> en ik, verbalisant. De <u>persoon</u> die bijstand <u>verleende</u> kon de fotoselectie niet zien.
☐	de getuige, de tolk en ik, verbalisant. De tolk kon de fotoselectie niet zien.
☐	de getuige, de <u>persoon</u> die <u>hem</u> bijstand <u>verleende</u> , de tolk en ik, verbalisant. De <u>persoon</u> die bijstand <u>verleende</u> en de tolk konden de fotoselectie niet zien.

Confrontatie	
☐	De confrontatie met de getuige werd auditief geregistreerd, onder nummer: [nummer]. De confrontatieleider heeft de getuige volledig ingelicht over de registratie.
Ik toonde aan de getuige de foto's van de personen sequentieel op een beeldscherm. De foto's waren doorlopend genummerd van 1 tot en met [cijfer]. Iedere foto kwam [aantal] seconden in beeld. Terwijl de getuige naar de selectie keek, hoorde ik dat hij	
☐	uit eigen beweging zei: [vrije tekst]
☐	<p><i>Dit blok is alleen van toepassing als een volwassen getuige iemand als dader aanwees.</i> 'U wees fotonummer [nummer(s)] aan. Kunt u op een schaal van 0 tot 100 procent aangeven hoe zeker u bent van uw herkenning?' [antwoord getuige].</p> <p>☐ Een uitleg over de betekenis van dit antwoord gaat als bijlage bij dit proces-verbaal.</p>
☐	<p><i>Dit blok is niet van toepassing als de getuige uit eigen beweging al iets heeft gezegd over het wel of niet herkennen van een persoon.</i> niets zei.</p> <p>Vervolgens vroeg ik aan de getuige:</p> <p>☐ 'Bevond de door u bedoelde persoon zich in de selectie?'</p> <p>☐ <i>Dit blok alleen gebruiken als de bovenstaande vraag anders is gesteld.</i> [vraag]</p> <p>De getuige antwoordde: [antwoord getuige]</p> <p>☐ <i>Dit blok is alleen van toepassing als een volwassen getuige alsnog iemand als dader aanwees.</i> 'U zegt fotonummer [nummer(s)]. Kunt u op een schaal van 0 tot 100 procent aangeven hoe zeker u bent van uw herkenning?' [antwoord getuige].</p> <p>☐ Een uitleg over de betekenis van dit antwoord gaat als bijlage bij dit proces-verbaal.</p>
☐	<p><i>Dit blok is alleen van toepassing als er een herkenning heeft plaatsgevonden, de getuige bij het feit meerdere daders heeft gezien en hij niet uit eigen beweging de rol van de herkende persoon heeft duidelijk gemaakt.</i> Op mijn vraag wat zijn rol bij het feit was geweest antwoordde hij: [antwoord getuige]</p>
☐	Op mijn vraag of er in de selectie iemand voorkwam, die hij kent van een andere situatie, antwoordde hij: [antwoord getuige]
☐	<p><i>Dit blok is niet van toepassing als het de eerste confrontatie in deze zaak betreft.</i> Op mijn vraag of hij van anderen iets heeft gehoord over herkenningen bij eerdere confrontaties in dit onderzoek, antwoordde hij: [antwoord getuige]</p>
☐	<p><i>Dit blok gebruiken als er meer vragen zijn gesteld.</i> GEEN vragen stellen over waaraan de persoon herkend is of over hoe zeker de getuige is. Blok herhalen bij meerdere vragen [Vraag] De getuige antwoordde: [antwoord getuige]</p>
De getuige,	
Ruimte voor de handtekening	
[voorletters + naam of nummer]	

☐	Nadat
☐	de getuige de verklaring had doorgelezen,
☐	de verklaring aan de getuige was voorgelezen,
☐	De getuige de verklaring had doorgelezen en nadat de verklaring aan de getuige was voorgelezen,
☐	de verklaring aan de getuige was voorgelezen en de getuige de verklaring had doorgelezen,
☐	verklaarde de getuige
☐	niet
☐	in te stemmen met de verklaring
☐	en ondertekende deze in concept
☐	en weigerde te ondertekenen. [Toelichting]
☐	verklaarde de getuige in te stemmen met de verklaring, maar was niet in staat te ondertekenen [Toelichting]
☐	[anders].
☐	[Toelichting niet voorlezen/doorlezen en/of laten ondertekenen verklaring]

Ik observeerde de getuige terwijl hij naar de selectie keek. Ik nam daarbij het volgende waar:
[vrije tekst]

☐	Overige opmerkingen [Overige opmerkingen]
--------------------------	---

Na afloop van de confrontatie deelde de confrontatieleider mij mee, dat in de getoonde selectie de

☐ foto van de verdachte [voorletters + naam] op plaats [cijfer] stond.

☐ foto's van de verdachten [voorletters + namen] respectievelijk op de plaatsen [cijfers] stonden.

Voor wat betreft de voorbereiding, de gevolgde werkwijze en de procedure van de fotoconfrontatie verwijs ik naar het door de confrontatieleider opgemaakte proces-verbaal, nummer [nummer of code].

Bijlagen

Als bijlage is bij dit proces-verbaal gevoegd:

☐ Informatieblad betekenis zekerheidsscore getuige.

☐ [Titel bijlage]

Dit proces-verbaal is door mij opgemaakt en afgesloten op [datum].

☐	<p><i>Ruimte voor handtekening</i></p> <p>[Voorletters, (voorvoegsel(s), Achternaam), dienstnummer [dienstnummer], werkzaam als [rang] bij de [naam Eenheid], op ambtseed.</p>
☐	<p><i>Ruimte voor handtekening</i></p> <p>[Voorletters, (voorvoegsel(s), Achternaam), dienstnummer [BOA-nummer], aktenummer [nummer van de akte], werkzaam als Buitengewoon opsporingsambtenaar in het domein [naam Domein] bij de [naam Eenheid], op ambtseed.</p>

Dankwoord

Op deze plaats bedanken wij de leden van de leescommissie voor hun waardevolle opmerkingen en suggesties op de conceptversie van dit rapport.

Ryanne Bleumink, Universiteit van Amsterdam en Politie, Eenheid Midden-Nederland;
Dr. Renate Geurts, Politie, Eenheid Midden-Nederland;
Prof. dr. José Kertsholt, Universiteit Twente en Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO);
Dr. Arnout Ruifrok, Nederlands Forensisch Instituut (NFI);
Jan Tjibbe Stelwagen, Politie, Landelijke eenheid;
Dr. Ineke Wessel, Rijksuniversiteit Groningen.

De auteurs

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter	prof. em. dr. ir. J.B. Terpstra Radboud Universiteit Nijmegen
Leden	mr. drs. C. Bangma Politie, Eenheid Midden-Nederland
	mw. mr. W.M. de Jongste Projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Justitie en Veiligheid
	dr. P.P.H.M. Klerks Raadadviseur Parket-Generaal, Openbaar Ministerie
	mr. drs. C. Loef Adviseur Gemeente Amsterdam
	mw. J. Overeem Politie, Eenheid Midden-Nederland
	prof. em. dr. P. van Reenen Van Reenen-Russel Consultancy b.v. Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) Universiteit Utrecht
	mw. drs. M.H.M. van Tankeren Operational auditor/onderzoeker, Politie, Eenheid Den Haag
Secretariaat	Programmabureau Politie & Wetenschap Politieonderwijsraad Koninginnegracht 62 2514 AG Den Haag Postbus 25842 2502 HV Den Haag www.politieenwetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiekunde

1. ***Criminaliteit in de virtuele ruimte***
P. van Amersfoort, L. Smit & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL, Den Haag, 2002
2. ***Cameratoezicht. Goed bekeken?***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2002
3. ***De 10 stappen van Publiek-Private Samenwerking (PPS)***
J.C. Wever, A.A. van Pel & L. Smit, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL, Den Haag, 2002
4. ***De opbrengst van projecten. Een verkennend onderzoek naar de bijdrage van projecten aan diefstalbestrijding***
C.J.E. In 't Velt, e.a., NPA-Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2003
5. ***Cameratoezicht. De menselijke factor***
A. Weitenberg, E. Jansen, I. van Leiden, J. Kerstholt & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/TNO, Soesterberg, 2003
6. ***Jeugdgroepen in beeld. Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethode***
H.B. Ferwerda & A. Kloosterman, Advies- en Onderzoeksgroep Beke & Politie-regio Gelderland-Midden, Arnhem, 2004 (vierde druk 2006)
7. ***Hooligans in beeld. Van informatie naar aanpak***
H.B. Ferwerda & O. Adang, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/ Onderzoeksgroep Politieacademie Apeldoorn, 2005
8. ***Richtlijnen auditieve confrontatie***
J.H. Kerstholt, A.G. van Amelsvoort, E.J.M. Jansen & A.P.A. Broeders, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg/Politieacademie, Apeldoorn/NFI, Den Haag, 2005
9. ***Niet verschenen***
10. ***De opsporingsfunctie binnen de gebiedsgebonden politiezorg***
O. Zoomer, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2006
11. ***Inzoomen en uitzoomen op Zaandam***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2006

12. ***Aansprakelijkheidsmanagement politie. Beschrijving, analyse en handreiking***
E.R. Muller, J.E.M. Polak, C.J.J.M. Stoker m.m.v. M.L. Diepenhorst & S.H.E. Jansen, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Faculteit der Rechtsgeleerdheid Universiteit Leiden, 2006
13. ***Cold cases – een hot issue***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006
14. ***Adrenaline en reflectie. Hoe leren politiemensen op de werkplek?***
A. Beerepoot & G. Walraven e.a., DSP-groep BV, Amsterdam/Walraven onderzoek en advies, 2007
15. ***Tussen aangifte en zaak. Een referentiekader voor het aangifteproces***
W. Landman, L.A.J. Schoenmakers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, adviseurs en managers, Amersfoort, 2007
16. ***Baat bij de politie. Een onderzoek naar de opbrengsten voor burgers van het optreden van de politie***
M. Goderie & B. Tierolf, m.m.v. H. Boutellier & F. Dekker, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2008
17. ***Hoeveel wordt het vandaag? Een studie naar de kans op voetbalgeweld en het veiligheidsbeleid bij voetbalwedstrijden***
E.J. van der Torre, R.F.J. Spaaij & E.D. Cachet, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2008
18. ***Overbelast? De administratieve belasting van politiemensen bij de afhandeling van jeugdzaken***
G. Brummelkamp & M. Linssen, EIM, Zoetermeer, 2008
19. ***Geografische daderprofilering. Een inventarisatie van randvoorwaarden en succesfactoren***
G. te Brake & A. Eikelboom, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg, 2008
20. ***Solosurveillance. Kosten en baten***
S.H. Esselink, J. Broekhuizen & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, 2009
21. ***Onderzoek naar de mogelijke meerwaarde van AWARE voor de politie. Ervaringen met een nieuwe aanpak van belaging door ex-partners***
M.Y. Bruinsma, J. van Haaf, R. Römkens & L. Balogh, IVA Beleidsonderzoek en Advies, i.s.m. INTERVICT/Universiteit van Tilburg, 2008
22. ***Gebiedsscan criminaliteit en overlast. Een methodiekbeschrijving***
B. Beke, E. Klein Hofmeijer & P. Versteegh, Bureau Beke, Arnhem, 2008
23. ***Informatiemanagement binnen de politie. Van praktijk tot normatief kader***
V. Bekkers, M. Thaens, G. van Straten & P. Siep; m.m.v. A. Dijkshoorn, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009
24. ***Nodale praktijken. Empirisch onderzoek naar het nodale politieconcept***
H.B. Ferwerda, E.J. van der Torre & V. van Bolhuis, Bureau Beke, Arnhem/ COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009
25. ***Rellen om te rellen. Een studie naar grootschalige openbare-ordeverstoringen en notoire ordeverstoorers***
I. van Leiden, N. Arts & H.B. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2009

-
- 26a. ***Verbinden van politie- en veiligheidszorg. Politie en partners over signaleren & adviseren***
W. Landman, P. van Beers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2009
- 26b. ***Politiepolitiek. Een empirisch onderzoek naar politieke signalering & advisering***
E.J.A. Bervoets, E.J. van der Torre & J. Dobbelaar m.m.v. N. Koeman, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009
27. ***De politie aan zet: de aanpak van veelplegers in Deventer***
I. Bakker & M. Krommendijk, IPIT, Enschede, 2009
28. ***Boven de pet? Een onderzoek naar grootschalige ordehandhaving in Nederland***
O.M.J. Adang (redactie), S.E. Bierman, K. Jagernath-Vermeulen, A. Melsen, M.C.J. Nogarede & W.A.J. van Oorschot, Politieacademie, Apeldoorn, 2009
29. ***Rellen in Ondiep. Ontstaan en afhandeling van grootschalige ordeverstoring in een Utrechtse achterstandswijk***
G.J.M. van den Brink, M.Y. Bruinsma (redactie), L.J. de Graaf, M.J. van Hulst, M.P.C.M. Jochoms, M. van de Klomp, S.R.F. Mali, H. Quint, M. Siesling, G.H. Vogel, Politieacademie, Apeldoorn, 2010
30. ***Burgerparticipatie in de opsporing. Een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten***
A. Cornelissens & H. Ferwerda (redactie), met medewerking van I. van Leiden, N. Arts & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2010
31. ***Poortwachters van de politie. Meldkamers in dagelijks perspectief***
J. Kuppens, E.J.A. Bervoets & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem & COT, Den Haag, 2010
32. ***Het integriteitsbeleid van de Nederlandse politie: wat er is en wat ertoe doet***
M.H.M. van Tankeren, Onderzoeksgroep Integriteit van Bestuur, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
33. ***Civiele politie op vredesmissie. Uitzendervaringen van Nederlandse politiefunctionarissen***
H. Sollie, Universiteit Twente, Enschede, 2010
34. ***Ten strijde tegen overlast. Jongerenoverlast op straat: is de Engelse aanpak geschikt voor Nederland?***
M.L. Koemans, Universiteit Leiden, 2010
35. ***Het districtelijk opsporingsproces; de black box geopend***
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2010
36. ***Balanceren tussen alert maken en onrust voorkomen. Publiekscommunicatie over seriële schokkende incidenten (casestudy Lelystad)***
A.J.E. van Hoek, m.m.v. P.F. van Soomen, M.D. Abraham & J. de Kleuver, DSP-groep, Amsterdam, 2011
37. ***Sturing van blauw. Een onderzoek naar operationele sturing in de basispolitiezorg***
W. Landman, m.m.v. M. Malipaard, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011

38. ***Onder het oppervlak. Een onderzoek naar ontwikkelingen en (a)select optreden rond preventief fouilleren***
J. Kuppens, B. Bremmers, E. van den Brink, K. Ammerlaan & H.B. Ferwerda, m.m.v. E.J. van der Torre, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
39. ***Naar eigen inzicht? Een onderzoek naar beoordelingsruimte van en grenzen aan de identiteitscontrole***
J. Kuppens, B. Bremmers, K. Ammerlaan & E. van den Brink, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
40. ***Toezicht op zedendelinquenten door de politie in samenwerking met de reclasering***
H.G. van de Bunt, N.L. Holvast & J. Plaisier, Erasmus Universiteit, Rotterdam/Impact R&D, Amsterdam, 2012
41. ***Daders over cameratoezicht***
H.G.A. van Schijndel, A. Schreijenbergh, G.H.J. Homburg & S. Dekkers, Regio-plan Beleidsonderzoek, Amsterdam, 2012
42. ***Aanspreken op straat. Het werk van de straatcoach in al zijn verschijningsvormen***
L. Loef, K. Schaafsma & N. Hilhorst, DSP-groep, Amsterdam, 2012
43. ***De organisatie van de opsporing van cybercrime door de Nederlandse politie***
N. Struiksma, C.N.J. de Vey Mestdagh & H.B. Winter, Pro Facto, Groningen/Kees de Vey Mestdagh, Groningen, 2012
44. ***Politie in de netwerksamenleving. De opbrengst van de politieke netwerkfunctie voor de kerntaken opsporing en handhaving openbare orde en de sturing hierop in de gebiedsgebonden politiezorg***
I. Helsloot, J. Groenendaal & E.C. Warners, Crisislab, Renswoude, 2012
45. ***Tegenspraak in de opsporing. Verslag van een onderzoek***
R. Salet & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen, 2012
46. ***Tunnelvisie op tunnelvisie? Een verkennend en experimenteel onderzoek naar de besluitvorming door VKL-teams met betrekking tot het onderkennen van tunnelvisie en andere procesaspecten***
I. Helsloot, J. Groenendaal & B. van 't Padje, Crisislab, Renswoude, 2012
47. ***M.-waarde. Een onderzoek naar de bijdrage van Meld Misdaad Anoniem aan de politionele opsporing***
M.C. van Kuik, S. Boes, N. Kop, M. den Hengst-Bruggeling, T. van Ham & H. Ferwerda, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2012
48. ***Seriebrandstichters. Een verkennend onderzoek naar daderkenmerken en delictpatronen***
Y. Schoenmakers, A. van Wijk & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2012
49. ***Van wie is de straat? Methodiek en lessen voor de politie om ongrijpbare veiligheidsfenomenen grijpbaar te maken – op basis van vijf praktijkcasus***
H. Ferwerda, T. van Ham, B. Bremmers, K. Tjihof & M. Grotens, Bureau Beke, Arnhem, 2013

-
50. ***Recherchesamenwerking in de Euregio Maas-Rijn. Knooppunten, knelpunten en kansen***
H. Nelen, M. Peters & M. Vanderhallen, Politieacademie, Apeldoorn/ Universiteit Maastricht, 2013
 51. ***De operationele politiebriefing onderzocht. Een onderzoek naar de effectiviteit van de operationele politiebriefing***
A. Scholtens, J. Groenendaal & I. Helsloot, Crisislab, Renswoude 2013
 - 51a. ***De operationele politiebriefing onderzocht (2). Een actie(vervolg)onderzoek om tot een effectievere politiebriefing te komen***
A. Scholtens, Crisislab, Renswoude 2015
 52. ***Sociale media: factor van invloed op onrustsituaties?***
R.H. Johannink, I. Gorissen & N.K. van As, Politieacademie Apeldoorn/ VDM-MP, Houten, 2013
 53. ***De terugkeer van zedendelinquenten in de wijk***
C.E. Huls & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen/Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, Groningen, 2013
 54. ***Van meld- naar aantoonplicht. Een onderzoek naar een systeem van digitale surveillance***
C. Veen & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen, 2013
 55. ***Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden***
B. van Dijk, J.B. Terpstra & P. Hulshof, Politieacademie, Apeldoorn/DSPgroep, Amsterdam, 2013
 56. ***Inzet op Maat. Onderzoek naar kenmerken en mogelijkheden van duurzame inzetbaarheid van oudere medewerkers***
H. de Blouw, I.R. Kolkhuis Tanke & C.C. Sprenger, Politieacademie, Apeldoorn, 2013
 57. ***Interventies in de opsporing. Impulsen in kwaliteit en effectiviteit van het opsporingsproces***
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
 58. ***De plaats delict in beeld. Fotografie in de dagelijkse en gesimuleerde praktijk***
G. Vanderveen & J. Roosma, Instituut voor Strafrecht & Criminologie, Universiteit Leiden, 2013
 59. ***Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw***
H. Ferwerda, B. Beke & E. Bervoets, Bureau Beke, Arnhem/Beke Advies, Arnhem/LokaleZaken, Rotterdam, 2013
 60. ***Tussen hei en hoofdbureau. Leiderschapsontwikkeling bij de politie***
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
 61. ***Gemeentelijk blauw. Het dagelijks werk van gemeentelijke handhavers in beeld***
E. Bervoets, J. Bik & M. de Groot, LokaleZaken, Rotterdam, 2013

62. ***Excessief geweld op en om de voetbalvelden. Praktijkonderzoek naar omvang, ernst en aanpak van 'voetbalgeweld'***
P. Duijvestijn, B. van Dijk, P. van Egmond, M. de Groot, D. van Sommeren & A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam, 2013
63. ***Beeld van gezag bij de politie. Maatschappelijke verbeelding en de impact van gezagsbeelden op burgers***
H. de Mare, B. Mali, M. Bleecke & G. van den Brink, m.m.v. Motivaction, Tilburg University, Stichting IVMV, Leiden, 2014
64. ***Informatiegestuurde dienders. Informatiesturing tussen theorie en praktijk***
A. van Sluis, P. Siep, V. Bekkers, m.m.v. M. Thaens & G. Straten, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2014
65. ***Hard op weg. Onderzoek aanpak verkeersveelplegers***
B. Bieleman, M. Boendermaker, R. Mennes & J. Snippe, Intraval, Groningen/ Rotterdam, 2014
66. ***Tussen hulp en hype. De inzet van opsporingsberichtgeving in ontvoeringszaken***
Y.M.M. Schoenmakers, J.V.O.R. Doekhie & J.C. Knotter, Yvette Schoenmakers Onderzoek en advies, Weesp, 2014
67. ***Nachtdienst bij de politie en verkeersveiligheid. Onderzoek naar ervaringen van politieagenten met verkeersonveiligheid in woon-werkverkeer na de nachtdienst***
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen, 2014
68. ***Buit van woninginbraak. Onderzoek onder inbrekers en helers***
J. Snippe, M. Sijtsma, R. Mennes & B. Bieleman, Intraval, Groningen/ Rotterdam, 2014
69. ***Privaat blauw. Portiers, evenementbeveiligers en voetbalstewards op risicovolle locaties en tijdens risicovolle momenten***
E. Bervoets & S. Eijgenraam, LokaleZaken, Rotterdam, 2014
70. ***Met grof geschut. Reconstructie van een moordonderzoek binnen de criminele woonwagenwereld***
I. van Leiden, B. Bremmers & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2014
71. ***Met fluwelen handschoenen? Politie en de omgang met verwarde personen in Amsterdam***
J. Kuppens, T. Appelman, T. van Ham & A. van Wijk, Bureau Beke, Arnhem, 2015
- 72a. ***Vermisten op de kaart. Aard en omvang van langdurige vermissingen***
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2015
73. ***Van intel tot operatie. De impact van veiligheidsanalisten bij de aanpak van misdaad***
M. den Hengst, M. Bruinsma, Y. Schoenmakers, W. Niepce, Bureau Bruinsma, Tilburg, 2015

-
74. ***De bestuurlijke rapportage. Gezamenlijke inspanning in de aanpak van (georganiseerde) criminaliteit en overlast***
I. Gorissen, m.m.v. R.H. Johannink, PBLQ, Den Haag, 2015
 75. ***De aangifte van delicten bij de multichannelstrategie van de politie***
P. Boekhoorn & J. Tolsma, Bureau Boekhoorn/Radboud Universiteit, Nijmegen, 2016
 76. ***Die pakken we toch niet op? Afstemming tussen politie en Openbaar Ministerie in zaken van veelvoorkomende aangiftecriminaliteit***
R. Kouwenhoven & L. Kleijer-Kool, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2016
 77. ***Het real-time informeren van noodhulpeenheden. Een onderzoek naar de RTI-functie om frontlijnpolitiefunctionarissen snel te voorzien van relevante informatie***
A. Scholtens, M. den Hengst & R. Waterreus, Crisislab, Renswoude/ Politieacademie, Apeldoorn, 2016
 78. ***Hoe lang kun je 'schijt hebben'? Dertien desisters uit criminele jeugdgroepen aan het woord***
C.E. Hoogeveen, A.E. van Burik & B.J. de Jong, m.m.v. E.M. Klooster, Bureau Alpha, 's-Hertogenbosch/VanMontfoort, Woerden, 2016
 79. ***Onbenutte kansen. Een onderzoek naar het gebruik van restinformatie in de opsporing***
A. van Wijk & L. Scholten, m.m.v. B. Bremmers, Bureau Beke, Arnhem, 2016
 80. ***Verbale leugendetectie-wizards***
G. Bogaard & E.H. Meijer, Maastricht University, Maastricht, 2016
 81. ***Mensenhandel in de prostitutie opsporen zonder aangifte? Een vervolgonderzoek om de doorzettingsmacht van de politie te verduidelijken***
M. Goderie, m.m.v. R. Kool, Goderie Onderzoek, Klarenbeek, 2016
 82. ***De onvindbaren. Op zoek naar voortvluchtige veroordeelden in Nederland***
Y. Schoenmakers, I. de Groot, J. van Zanten, A. van Rooyen & J. Baars, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2017
 83. ***Elke dump is een plaats delict. Dumping en lozing van synthetisch drugsafval: verschijningsvormen en politieaanpak***
Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, M. Everartz & C. Poelarends, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2016
 - 83A. ***De Intelligence Paradox. Lessen uit de integrale pilot Analyse Synthetische Drugs in Oost-Nederland***
Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2019
 84. ***Naar handhaafbare noodbevelen en noodverordeningen. Een analyse van het gemeentelijke noodrecht***
A.J. Wierenga, C. Post & J. Koornstra, Rijksuniversiteit Groningen, Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, 2016
 85. ***Vermisten op het spoor. Rechercheren naar langdurige vermissing***
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2017

86. *De aard van het beestje. Kenmerken en achtergronden van dierenmishandelaars*
A. van Wijk & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2017
87. *Modus operandi van de recherche. De recherchepraktijk in moord- en verkrachtingszaken*
A. van Wijk, I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2017
88. *Over grenzen in de sport. De rol van de politie in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport in samenwerking met relevante partners*
A. van Wijk, M. Hardeman, L. Scholten & M. Olfers, Vrije Universiteit Amsterdam, Bureau Beke, Arnhem, 2017
89. *Defensiehulp. Legergroene bijstand aan de politie bij handhaving van de rechtsorde*
E. Bervoets, m.m.v. S. Eijgenraam, T. Dijkhuizen & J. van de Werken, Bureau Bervoets, Amersfoort, 2017
90. *Tussen onder en boven. Productie en distributie van softdrugs in Noord-Nederland*
J. Snippe, R. Mennes, M. Sijstra & B. Bieleman, Intraval, Groningen/Rotterdam, 2017
91. *Vechten op afspraak. Inzicht in het fenomeen en input voor de ontwikkeling van een politiestrategie*
T. van Ham, L. Scholten, A. Lenders & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2018
92. *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*
S. Mehlbaum, Y. Schoenmakers & J. van Zanten, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam, 2018
- 92A. *De wortel en de stok. Praktijklessen uit een gebiedsgerichte probleemaanpak van ondermijning*
S. Mehlbaum, Y. Schoenmakers, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam, 2019
93. *Ondermijning door criminele 'weldoeners'*
M. Bruinsma, R. Ceulen & T. Spapens, m.m.v. C. Deij, Tilburg University, Tilburg/Bureau Bruinsma, Tilburg, 2018
94. *Kiezen voor politie. Een onderzoek onder mbo-studenten met een migratie – achtergrond in het veiligheidsdomein*
S. de Winter-Koçak, E. Klooster & M. Day, m.m.v. S. Mehlbaum, M. van Vugt & K. Leschonski, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2018
95. *Doe-het-zelf-surveillance. Een onderzoek naar de werking en effecten van WhatsApp-buurtgroepen*
S. Mehlbaum & R. van Steden, m.m.v. M. van Dijk, Vrije Universiteit Amsterdam, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam, 2018
96. *Een klacht is een gratis advies*
G. Jacobs, T. Hak, G. Vanderveen, M. Flory, T. Thuis, S. Valkeman & M. Franken, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2018
97. *Voortgezet crimineel handelen tijdens detentie: je gaat het pas zien als je het doorhebt*
A. Verwest, W. Buysse, P. van Egmond, D. Hofstra, DSP-groep, Amsterdam, 2019

-
98. ***Zorg voor kinderen bij aanhouding van ouders; Best practices uit binnen- en buitenland***
J. Reef, N. Ormskerk, Universiteit Leiden, 2019
99. ***Aankoopfraude uit het buitenland***
J. Jansen, S. Westers, S. Twickler, W. Stol, NHL Stenden Hogeschool / Politieacademie
100. ***Grijs vakmanschap? Taakgerelateerd ongeoorloofd handelen binnen de politie***
R. Chr. van Halderen (diss. Avans Hogeschool), 2019
101. ***Niet meer doen! Een onderzoek naar de INDIGO-afdoening***
A. van Wijk, S. Dickie, J. van Esseveldt, Bureau Beke, Arnhem, 2019
102. ***De aanpak van cybercrime door regionale eenheden van de politie. Van intake van cybercrime naar opsporing en vervolging***
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen, 2020
103. ***In- en doorstroom van nieuwkomers in beeld. Opgetekende lessen uit acht cassussen rond de opvang van asielzoekers in Nederland.***
J. Kuppens, Bureau Beke, Arnhem 2020
104. ***De lading van vuurwapens. Een onderzoek naar de impact van illegale vuurwapens in Nederland.***
H. Ferwerda, J. Wolsink en I. van Leiden, Bureau Beke, Arnhem 2020
105. ***Q-teams. De politie onderweg naar toekomstbestendige opsporing en vervolging?***
P. van Egmond, A. Swami-Persaud, A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam 2020
106. ***Onderwereld boven water? Zoektocht naar georganiseerde criminaliteit in de Noordelijke zeehavens***
N. Struiksmā, C. Boxum, S.J. Hollenberg, N.O.M. Woestenburg, Pro Facto, Groningen 2020
107. ***Benutten van digitale sporen***
R. Zuurveen, W. Ph. Stol, Onderzoeksgroep Cybersafety. NHL Stenden en CyberScienceCenter 2020
108. ***Kansen en knelpunten binnen de financiële opsporing***
L.N. de Swart, G.P.J.M op 't Hoog, B.M.J Slot, A. Winkel. Ecorys 2021
109. ***Black box van gemeentelijke online monitoring. Een wankel fundament onder een stevige praktijk***
W. Bantema, S. Westers, M. Hoekstra, R. Herregodts, S. Munneke. NHL Stenden Hogeschool / Rijksuniversiteit Groningen, 2021
110. ***Ondermijning langs zijpaden. Een verkennend onderzoek naar de aard, omvang en aanpak van ondermijnende criminaliteit in relatie tot kleine havens en luchthavens, railtransport en binnenvaart in Noord-Brabant en Zeeland.***
S. van Nimwegen, T. Spapens, R. Ceulen, Tilburg University/Nationale Politie, 2021
111. ***Meer dan een ruzie. Politie in de netwerkaanpak huiselijk geweld.***
K.D. Lünemann, S. ter Woerds, Verwey-Jonker Instituut 2021

-
- 112** *Van verhalen naar verbalen. Een verkennende studie naar de aanpak van ondermijnende drugscriminaliteit in het Noordzeekanaalgebied en de haven van Amsterdam*
Y. Eski, M. Boelens, A. Mesic, H. Boutellier, Vrije Universiteit Amsterdam/Verwey-Jonker Instituut 2021
- 113** *Weten, doen en leren. Een proeftuinonderzoek naar gebiedsgerichte opsporing*
E. Bervoets, J. Broekhuizen, K. van den Akker, J. Landsman, Bureau Bervoets, Amersfoort 2021
- 114** *Zuiver op de graat? Over de betrokkenheid van de visserij bij maritieme drugs-smokkel*
S. Mehlbaum, K. van den Akker, A. Verweij, A. Wester m.m.v. R. van der Borden en M. Dekker, Mehlbaum Onderzoek, Halfweg 2021
- 115** *Kinderen als slachtoffer, getuige of dader van huiselijk geweld. Aard en afhandeling van door de politie bij ZSM aangebrachte zaken van huiselijk geweld waarbij minderjarigen zijn betrokken.*
V. van Koppen, M. Bruggeman, R. Houston, J. Harte, VU Amsterdam 2022
- 116** *Wachters aan het woord. Dilemma's van accountants, advocaten, belastingadviseurs en notarissen in hun rol als poortwachter.*
K. van Wingerde, C. Hofman, Erasmus Universiteit Rotterdam, Erasmus school of law, Rotterdam 2022